

Kaisa Anttiroiko ja Anu Ojatalo

**KUNPA OSAISIMME TOIMIA YHDESSÄ, EIKÄ VAIN RIN-
NATUSTEN**

**Luokanopettajien näkemyksiä koulukuraattorien ja luokanopetta-
jien välisestä yhteistyöstä Kokkolan alakouluissa**

**Opinnäytetyö
CENTRIA AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma
Joulukuu 2015**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Kokkola-Pietarsaaren yksikkö	Aika Joulukuu 2015	Tekijä/tekijät Anttiroiko Kaisa ja Ojatalo Anu
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma		
Työn nimi KUNPA OSAISIMME TOIMIA YHDESSÄ, EIKÄ VAIN RINNATUSTEN, Luokanopettajien näkemyksiä koulukuraattorien ja luokanopettajien välisestä yhteistyöstä Kokkolan alakouluissa		
Työn ohjaaja Lehtori Sirkka Huhtakangas		Sivumäärä 43 + 4
Työelämäohjaaja Sivistystoimen kehittämispäällikkö Mika Sarkkinen		
<p>Opinnäytetyön tilaajana oli Kokkolan kaupungin sivistystoimi. Tarkoituksena oli selvittää luokanopettajien näkemyksiä koulukuraattorien ja luokanopettajien yhteistyön toimivuudesta Kokkolan kaupungin alakouluissa. Opinnäytetyön kysely pohjautui puolistrukturoituun kyselyyn, jolla selvitettiin luokanopettajien kokemuksia heidän ja koulukuraattorien yhteistyön toimivuudesta kyselyn toteutushetkenä sekä heidän näkemyksiään siitä, miten yhteistyötä voitaisiin parantaa.</p> <p>Kokkolan kaupungin sivistystoimi voi kehittää luokanopettajien ja koulukuraattorien yhteistyötä tuloksien avulla. Valmis kyselylomake tarjoaa oivan mahdollisuuden uusintakyselyyn tulevaisuudessa, jolloin voidaan tarkastella yhteistyön kehitystä vertaamalla tämän työn tuloksia uusiin tuloksiin.</p> <p>Opinnäytetyön tuloksista selvisi, että luokanopettajat olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä koulun kuratiiviseen työhön. He kaipasivat lisäresursseja koulukuraattorin työhön, jotta työ voisi suuntautua enemmän ennaltaehkäisevään työhön. Lisäksi luokanopettajat toivoivat, että koulukuraattori olisi näkyvämpi kaikille oppilaille koulun arjessa.</p>		
Asiasanat Koulukuraattori, koulun sosiaalityö, luokanopettaja, oppilas- ja opiskelijahuolto, yhteistyö		

ABSTRACT

Unit Kokkola-Pietarsaari unit	Date December 2015	Author/s Anttiroiko Kaisa and Ojatalo Anu
Degree programme Social services		
Name of thesis I WISH WE WOULD WORK TOGETHER, INSTEAD OF SIDE BY SIDE, Teachers View about the Co-operation Between Class Teachers and School Social Workers in Kokkola Primary Schools		
Instructor Lecturer Sirkka Huhtakangas		Pages 43 + 4
Supervisor Manager of Development in Education Mika Sarkkinen		
<p>This thesis was ordered by education sector of the Town of Kokkola. The purpose of this work was to clarify functionality of co-operation between teachers and school social workers in primary-schools in the Town of Kokkola. Thesis was based on quantitative inquiry to study the experiences of teachers and school social workers about their co-operation and how it has worked and how it could be developed.</p> <p>Education sector of the Town of Kokkola can develop co-operation of teachers and school social workers based on the results of the present study. Finished questionnaire offers great opportunity to renew this survey in the future. This way there is also an opportunity to see long term developing by comparing results.</p> <p>The results were that the teachers and school social workers were mainly satisfied with school's social work. Participants of the questionnaire missed more resources to school social workers, so they could orientate more on preventive work.</p> <p>School teachers wanted, that the school social worker could be more visible to all students, in the school's everyday life.</p>		
Key words		
co-operation, school curator, school social work, student care, teacher		

TIIVISTELMÄ

ABSTARCT

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 OPINNÄYTETYÖN TIETOPERUSTA	2
2.1 Perusopetus alakouluissa	2
2.2 Oppilas- ja opiskelijahuolto	3
2.3 Koulun sosiaalityö	4
2.4 Koulukuraattori alakouluissa	5
2.5 Luokanopettajan toimenkuva kasvattajana	7
2.6 Yhteistyö	8
2.6.1 Kasvatuskumppanuus	8
2.6.2 Toimiva yhteistyö	8
2.6.3 Moniammatillinen yhteistyö	9
2.7 Oppilashuollollinen yhteistyö	10
2.8 Kokkolan kaupungin suomenkielisen perusopetuksen opetussuunnitelma	11
2.9 Koulun viestinnän ja yhteydenpidon välineet	11
2.10 Koulukuraattorin ja luokanopettajien kohtaamia haasteita koulun arkipäivässä	12
3 AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA	14
4 MENETELMÄT JA AINEISTO	16
4.1 Opinnäytetyön tavoite, tarkoitus ja tehtävä	16
4.2 Kvantitatiivinen vai kvalitatiivinen tutkimus	17
4.3 Otanta	18
4.4 Aineistonkeruu kyselylomakkeelle	19
4.6 Opinnäytetyön luotettavuus	21
6 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET	23
6.1 Vastaajien perustiedot	23
6.2 Luokanopettajien ja koulukuraattorien tiedonkulku	24
6.3 Luokanopettajien ja koulukuraattorien välinen yhteistyö	27
6.4 Luokanopettajien ja koulukuraattorien välinen yhteydenpito	28
6.5 Luokanopettajien näkemykset koulukuraattorin osallistumisesta koulumaailmassa	30
6.6 Luokanopettajien muut huomiot yhteistyöstä koulukuraattorien kanssa	33
7 YHTEENVETO	34
8 POHDINTA	38
LÄHTEET	41

LIITTEET

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Vastaaajien määrä ja työuran pituus.

TAULUKKO 2. Luokanopettajan odotukset koulukuraattorin reagointiajasta.

TAULUKKO 3. Luokanopettajien kääntyminen koulukuraattorien puoleen eri tilanteissa.

TAULUKKO 4. Luokanopettajien yhteydenpito koulukuraattoreihin.

TAULUKKO 5. Luokanopettajien näkemykset koulukuraattorin osallistumisesta koulun tapahtumiin.

1 JOHDANTO

Opinnäytetyössä selvitettiin luokanopettajien näkemyksiä Kokkolan kaupungin alakoulujen luokanopettajien ja koulukuraattorien yhteistyön toimivuutta. Tarkoituksena oli löytää yhteistyön toimivuutta parantavia tapoja. Tutkimuskysymykset ovat: Miten luokanopettajien ja koulukuraattoreiden yhteistyö toimii tällä hetkellä? Miten luokanopettajien mielestä heidän ja koulukuraattorien yhteistyön toimivuutta voitaisiin lisätä? Opinnäytetyö rakentui näiden kahden kysymyksen ympärille.

Aluksi työssämme esitellään työhön tarvittava tietoperusta, joka toimii opinnäytetyön kyselyn pohjana. Esille nostetaan Suomen peruskoulun perusteet, tutustutaan luokanopettajien ja koulukuraattorien työhön sekä avataan heidän yhteistyötään. Tietoperustassa kerrotaan myös ajankohtaista tietoa koulumaailman haasteista, johon perustuu opinnäytetyön kyselylomakkeen laadinta. Tutkimus toteutettiin puolistrukturoituna kyselynä, jossa on kvalitatiivisia ja kvantitatiivisia osia. Työn lopussa käsitellään kyselyn tuloksia ja johtopäätöksiä.

Maria Jotunia lainaten: ”Lasta ei kasvateta siksi, että hän olisi mahdollisimman mukava ja vaivaton meille, vaan siksi, että hän voisi tervetulleksi ja väkevänä täyttää tulevan paikkansa ja löytää itsensä.” (Nevalainen 2012.)

Jotunin runo on kulkenut johtoajatuksena pitkin opinnäytetyön polkua, joka on tärkeä molemmille työhistoriaan peilaten. Olemme molemmat miettineet ennen opiskelujen aloittamista sekä opiskelujen aikana, miten peruskoulun taipaleen tulisi tukea paremmin yksilöiden kasvua ja kehitystä. Miten me tulevana sosiaalialan ammattilaisina voisimme toimia ja olla kehittämässä peruskoulun toimintaa ja vaikuttaa muutokseen, jota peruskoulu alati muuttuvassa yhteiskunnassa tarvitsee? Halusimme myös selvittää, miten koulukuraattori on löytänyt paikkansa koulumaailmassa ja ovatko luokanopettajat oppineet hyödyntämään koulukuraattoria omassa työssään.

2 OPINNÄYTETYÖN TIETOPERUSTA

Opinnäytetyön tietoperustassa on avattu tärkeimmät avainsanat koskien koulu- maailmaa ja opinnäytetyötä. Tietoperusta on rakennettu siten, että lähdetään tutustumaan aiheisiin valtakunnallisesta näkökulmasta päätyen Kokkolan kaupungin alakouluja koskeviin tietoihin. Tietoperusta alkaa perusopetukseen liittyvistä aiheista ja päättyen kyselylomakkeen laadinnan kannalta tärkeisiin pohjatietoihin.

2.1 Perusopetus alakouluissa

Suomessa perusopetus on yleissivistävä koulutus, joka on maksutonta ja kestää yhdeksän vuotta. Oppivelvollisuus alkaa seitsemänvuotiaana ja koskee jokaista Suomessa vakinaisesti asuvaa lasta. Valtakunnallisesti on säädetty lait ja säädökset peruskoulun toimintaa varten, mutta koulut ja kunnat laativat itse tarkemmat opetussuunnitelmat lakien ja säädösten pohjalta. Koulujen tulee huomioida jokainen oppilas yksilöllisesti sekä tehdä yhteistyötä kotien kanssa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö n.d.)

Perusopetuslaissa määritellään perusopetuksen ja oppivelvollisuuden raamit sekä siinä korostetaan oppilaiden kasvun tukemista ihmisyyteen ja eettisyyteen. Lain mukaan opetuksen tulee tarjota tarpeellisia tietoja ja taitoja elämiseen. Tavoitteena on vastuuta kantava, tasa-arvoinen yhteiskunnan jäsen, joka osaa kehittää itseään elämänsä aikana. Opetuksen tulee olla yhdenvertaista koko Suomessa. (Perusopetuslaki 21.8.1998/628; Opetus- ja kulttuuriministeriö n.d.)

Kokkolan kaupungin opetustoimi vastaa perusopetuksesta, joka pohjautuu perusopetuslakiin. Peruskouluverkko on jaettu Kokkolassa kuuteen yhteistoiminta-alueeseen, johon kuuluu 22 suomenkielistä ja kahdeksan ruotsinkielistä peruskoulua. Hallinnollisesti opetustoiminnan opetus- ja kasvatuslautakunnat jakautuvat kielellisesti kahteen osaan, suomen- ja ruotsinkielisiin. Kokkolan kaupungissa on seitsemäntoista suomenkielistä ja seitsemän ruotsinkielistä alakoulua. Oppilaita 1.

– 6. luokilla oli 3443 oppilasta alakouluissa lukuvuonna 2013–2014. (Opetus ja kasvatus 2015.)

2.2 Oppilas- ja opiskelijahuolto

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013.) määrittää opiskeluhuollon tehtäväksi opiskelijan psyykkisen, fyysisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämisen ja ylläpitämisen oppilaitosyhteisössä. Lain mukaan oppilaiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä osallisuutta ja ongelmien ehkäisyä tulee edistää. Uudessa laissa korostetaan oppilaitoksen ja kodin välistä yhteistyötä. Lain tarkoituksena on ennaltaehkäisevä työ ja varhaisen tuen turvaaminen. Lain mukaan tulee taata yhdenvertainen saatavuus ja laatu opiskeluhuoltopalveluissa sekä vahvistaa opiskeluhuollon toteuttamista ja johtamista. Opetussuunnitelmassa määritellään opiskeluhuolto, johon kuuluvat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuoltopalvelut.

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki jakaa opiskeluhuollon yksilökohtaiseen ja yhteisölliseen työhön. Yhteisöllinen opiskeluhuolto pitää sisällään koko oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin, terveyden, sosiaalisen vastuun, vuorovaikutuksen ja osallisuuden edistämisen ja kehittämisen. Lain mukaan opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä pitää ylläpitää ja kehittää. Yhteisöllistä opiskeluhuoltoa toteuttaa monialainen asiantuntijaryhmä. Yksittäisen oppilaan opiskeluhuolto koostuu yksilökohtaisesta ja monialaisista opiskeluhuoltopalveluista. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013; Mahkonen 2014, 85.) Yksittäisen oppilaan kohdalla lakiuudistuksen mukaan saavat olla paikalla vain ne henkilöt, joiden tehtäviin oppilasta koskevat asiat kuuluvat. Lailla pyritään suojaamaan yksittäisen oppilaan ja hänen perheensä yksityisyyttä. (Mahkonen 2014, 85.)

Kokkolan kaupungin opiskelijahuollon toimintaympäristö on kaksikielinen, ja sen tavoitteet ovat oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaiset. Erityisesti opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen yhteistyöverkoston merkitystä korostetaan, jotta oppilaan avun ja tuen jatkumo olisi turvattu. Uuden oppilas- ja opiskelijahuoltolain uudistuksien myötä kaupungin opiskeluhuoltotyötä johtaa vastaava kuraattori, jonka

alaisuudessa on seitsemän koulukuraattoria. (Opetus ja kasvatus 2015; Kokkolan kaupungin suomenkielinen opetussuunnitelma 2011.)

2.3 Koulun sosiaalityö

Sosiaalityö koulussa – Avaimia hyvinvointiin -teoksessa (2011, 21) Wallin pohtii koulusosiaalityön tuntemattomuutta, vaikka työtä on tehty jo systemaattisesti monien kymmenien vuosien ajan. Hän pohtii koulun sosiaalityötä ja sen lisääntyntä tarvetta. Opettajien osaaminen ja aika nykypäivänä eivät enää riitä ratkomaan oppilaiden sosiaalisia ja psyykkisiä tarpeita, jolloin oppilaan turvallisuutta ei voida taata. Aikaa vievät myös perheiden lisääntyneet haasteet ja muutokset, jotka lisäävät opettajien työkuvaan laajuutta. Koulusosiaalityön tarpeen lisääntyminen ei ole kasvattanut koulusosiaalityön tunnettavuutta.

Koulusosiaalityön tuntemattomuutta selittää tietyltä osin työn putoaminen usein opetustoiminnan palvelujärjestelmän ja lastensuojelun väliin. Koulun sosiaalityötä ei mielletä osaksi lastensuojelutyötä, eikä koulun opetustoimea. Koulusosiaalityötä määrittelevät lastensuojelun ja opetustoiminnan lait, jolloin se on yhteydessä molempiin, mikä vaikeuttaa koulusosiaalityön yleistä määrittelyä koulumaailmaan. (Suhonen 2009, 13–14; Wallin 2011, 22.) Sosiaalityön ja lastensuojelun yhdistämistä kouluun on pidetty aikoinaan innovatiivisena. Ajatuspohjana toimii palveluiden tuominen lähemmäksi ihmistä, ja tätä pidetään palveluinnovaationa edelleen koko Euroopassa. Suomen koulujärjestelmä on monimuotoinen palvelukokonaisuus, jossa sosiaalityö toimii yhtenä merkittävänä osa-alueena. (Wallin 2011, 26–27.)

Opettajienkouluttajien yhteistyöverkosto eNORSSI kuvaa koulusosiaalityötä muutostyöksi, jonka tavoitteena on käynnistää positiivinen muutosprosessi yksilössä, ryhmässä ja koko koulussa. Muutosprosessin tarkoituksena on vaikuttaa yksilötasolta koko koulu yhteisöön, mihin tarvitaan koulusosiaalityön toimimista systemaattisesti. (Opettajienkouluttajien yhteistyöverkosto eNORSSI n.d.) Wallin (2011, 106–107, 165.) kuvailee koulusosiaalityöntekijän keskeisiä työtehtäviksi oppilaiden koulunkäynnin turvaamisen, huolenpidon, rinnalla kulkemisen ja puolustamisen.

Hän nostaa esille, että nykyään osa koulusosiaalityöntekijän arkea ovat myös sosiokulttuuriset ja yhteisösosiaaliset työtehtävät, kuten ryhmähankkeet. Ryhmähankkeiden yhtenä tavoitteena voi esimerkiksi olla yhteisön kehittäminen sellaiseksi, että kaikki haluavat kasvaa yhteisössä ja olla osa yhteisöä. Osallistava lähestymistapa työssä vaikuttaa koko systeemiin, ei vain sen osiin.

Koulusosiaalityössä, kuten muissakin työtehtävissä, on tärkeä muistaa jatkuva ammatillinen kasvu, koska tutkiva ja kehittävä suhtautuminen omaan työhön on nykypäivänä oleellista. Teoriatiedon lisäksi tarvitaan kokemuksellista ja hiljaista tietoa, jotka vahvistavat asiantuntijuutta ja innovatiivista ajattelua sekä ylläpitävät intohimoa työhön. Näiden lisäksi oma persoona ja aitous ovat tärkeä osa koulusosiaalityötä. Oman ammatin reflektointi ja kehittäminen voi kehittää myös organisaation kulttuuria ja toimintaa. Koulusosiaalityön ammatillinen kasvu voidaan kiteyttää kolmen R:n muistisääntöön: rohkeus, rajat ja reflektio. (Wallin 2011, 158–161.)

2.4 Koulukuraattori alakouluissa

Koulukuraattori tarjoaa opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta, joka on osa psykologi- ja kuraattoripalveluita. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaan oppilaalle tulee järjestää mahdollisuus henkilökohtaiseen keskusteluun kuraattorin kanssa seitsemän arkipäivän sisällä, jos oppilas tätä pyytää. Kiireellisissä tapauksissa mahdollisuus tulee järjestää samana tai seuraavana työpäivänä. Kuraattorin kelpoisuusvaatimus on määritelty sosiaalihuollon ammatillisessa kelpoisuusvaatimussaissa 272/2005. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013.) Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (22.9.2000/812) määrittelee myös kuraattorin salassapitovelvollisuudesta.

Sosiaalialan tietoteknologiahankkeen raportissa Suhonen (2009, 13) nostaa esille, että Oppilashuoltokomiteamietinnössä on kuvailtu kuraattorin työntehtäviä ja -kuvaa jo vuodesta 1973 lähtien. Tämä on edelleen yksi harvoista lähteistä, joka määrittelee koulukuraattorin työtä, vaikka edelleen voidaan törmätä kysymykseen; mitä koulukuraattori oikein tekee.

Koulukuraattori toimii nykyään kouluissa ennaltaehkäisevänä sosiaalialan asiantuntijana yhteistyössä koulun työntekijöiden, oppilaiden ja kotien kanssa. Hän tukee oppilaita psyykkisissä ja sosiaalisissa ongelma- ja pulmatilanteissa, jotka ovat herättäneet huolta. Koulukuraattorin työn tarkoituksena on antaa riittävä tuki oppilaille ja ohjata heitä tarvittaessa muihin tukitoimiin. (Huhtanen 2007, 197–198; Työ- ja elinkeinoministeriö 2014; Opettajienkouluttajien yhteistyöverkosto eNORSSI.) Wallin (2011, 29–30, 60) nostaa esille, että koulukuraattorin perustehtävän tulisi olla selkeästi määritelty, jotta työ palvelisi mahdollisimman hyvin. Työn tulee olla innovatiivista toimintaa, jota kehitetään jatkuvalla reflektiolla ja tietoisella työtöteen vahvistamisella. Onkin ymmärrettävää, että koulukuraattorin nimike tulee latinan sanasta curator, jonka taustalla on verbi curare, joka tarkoittaa suomeksi pitää huolta.

Kokkolan kaupungin oppilaan tuen ja oppilashuollon käsikirjassa (2012,14) koulukuraattoria kuvataan koulun sosiaalityöntekijäksi. Koulukuraattori toimii yhteistyössä koulun työntekijöiden, vanhempien, oppilaiden ja muiden yhteistyötahojen kanssa koulun ja oppilaiden hyväksi. Työssään koulukuraattori pyrkii selvittämään oppilaiden yksilöllisiä voimavaroja, jotta heidän toimintakykynsä parantuisi ja kehittyisi. Työn tarkoituksena on myös kehittää koulun toimintaa ja yhteisöllisyyttä. Koulukuraattori Koivisto (2014) kertoi haastattelussaan, että tieto oppilaiden ongelmista ja haasteista tulee usein huoltajilta, ja tällä tavoin hän kokee, että koulun ja kodin yhteistyö on toimivaa. Haastattelussa nousi myös esille koulukuraattorin työn määrä ja työnkuva. Hän nosti esille kaipaavansa enemmän työaikaa siihen, että voisi tehdä työtä luokkaryhmien kanssa sekä voisi tavata oppilaita jo ennen ilmenneitä ongelmia. Koivisto kertoi lisäksi, että Kokkolan kaupungin koulukuraattorit ovat koulutukseltaan sosionomeja, lukuun ottamatta vastaava koulukuraattoria, jolta vaaditaan sosiaalityöntekijän pätevyys. Sosionomikoulutuksen laatimat kompetenssin vaatimukset ja ammattipätevyys on riittävä koulukuraattorin työhön.

Mahkonen (2014, 78) nostaa esille, että lain uudistusta tehtäessä voitiin huomata, että psykologi- ja kuraattoripalveluita ei ollut kaikille tarjolla resurssien riittämättömyyden vuoksi, vaikka se vanhassa laissa määriteltiin kaikille kuuluvaksi. Tulee huomioida, että resurssien puute ei anna oikeutusta olla toteuttamatta riittäviä

psykologi- ja kuraattoripalveluita. Samaa asiaa on pohtinut omassa teoksessaan myös Poutala (2010, 41).

2.5 Luokanopettajan toimenkuva kasvattajana

Luokanopettaja työskentelee peruskoulussa 1.–6. luokilla opetus- ja kasvatustyössä kasvattajan roolissa. Hänen tärkeimpänä tehtävänä on oppilaiden opettaminen ja kehityksen tukeminen. Hän suunnittelee opetuksen ja työnsä opetussuunnitelman mukaisesti sekä huomioi työssään lait, ohjeistukset ja määräykset. Luokanopettajan tukena työskentelee oppilashuoltoryhmä, johon luokanopettaja voi tukeutua haastavien tilanteiden ilmentyessä. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2014.)

Ajan saatossa koulun kasvatustehtävän tärkeys on lisääntynyt, koska perheiden monimuotoisuus on lisääntynyt. Opettajan kasvatustavan tulisi olla yhdenmukainen kaikkia oppilaita kohtaan heidän perhekasvatuksestaan ja yksilöllisistä eroistaan huolimatta. Iloa kouluun -teoksessa nostetaan esille, että opettajan työkuva on muuttunut parinkymmenen vuoden aikana enemmän järjestyksen ylläpitämiseen, joka vie luokanopettajan työaikaan itse opetukselta. Luokkaryhmän tulee olla opettajan hallinnassa ja johdettavissa, vaikka vapautta tulee antaa oppilaille sopivassa määrin. Luottamus on tärkeä osa opettajan työtä, ja se toimii hyvänä pohjana toimivalle oppilas- ja ryhmäsuhteelle. Opettajan vastuu vuorovaikutuksellisella sektorilla on lisääntynyt selkeästi, ja tämä tulisi näkyä opettajankoulutuksessa. (Jantunen & Haapaniemi 2013, 148–151.)

Perusopetuslain 37. pykälässä määritetään, että jokaisella koululla tulee olla toiminnasta vastaava rehtori. Koululla tulee olla rehtorin lisäksi riittävä määrä opettajan virkoja tai työsopimussuhteisia opettajia. Opetuksen järjestäjällä voi olla lisänä tuntiopettajia, koulunkäyntiavustajia ja muuta henkilöstöä. Valtioneuvoston asetuksella säädetään luokanopettajien kelpoisuus. (Perusopetuslaki 21.8.1998/628; Poutala 2010, 33.)

2.6 Yhteistyö

2.6.1 Kasvatuskumppanuus

Koulun perustehtävänä on lasten kasvun tukeminen yhdessä kotien kanssa, jolloin puhutaan kasvatuskumppanuudesta. Yhteistoiminta on vaativaa sekä koulun työntekijöille ja huoltajille. Tavoitteena on tukea jokaista lasta yksilöllisesti ja sopia yhteiset toimintaperiaatteet kehityksen tukemiseen. Koulun työntekijän ja huoltajan tulee löytää yhteinen kieli, jotta keskusteltaessa asiat tulevat ymmärretyiksi molemmin puolin. Tulee muistaa, että koulun työntekijöiden ammattisanasto voi olla huoltajalle vierasta. (Karhuniemi 2013, 56–57.)

Karhuniemen mukaan (2013, 60–62) kasvatuskumppanuuden tavoitteisiin kuuluu lasten kasvun ja kodin tukeminen heidän kasvatustehtävässään, mikä vaatii ympärilleen erilaisia yhteistyökumppaneita. Keskiössä on toimivan ja turvallisen arjen rakentaminen, minkä pohjana on yleisten palvelujen ja kehitysyhteisöjen yhteistoiminta. Kasvatuskumppanuus vaatii yhteistyötä, verkostoitumista ja yhteisiä tavoitteita lasten kasvun ja tuen turvaamiseksi.

2.6.2 Toimiva yhteistyö

Toimiva yhteistyö on parhaimmillaan tavoitteita toteuttavaa ja kaikille tekijöille sopivaa yhteistyötä. Työelämässä toimivalla yhteistyöllä on tuloksellinen tavoite, mikä tulisi näkyä osapuolten käyttäytymisessä, tyytyväisyydessä ja asenteissa. Yhteistyön toimivuuden tärkein osa-alue on ihmisten välinen vuorovaikutus. Toimiesaan vuorovaikutuksen tulee olla aktiivista ja tavoitteellista, mikä vaatii osapuolten panostusta, aikaa ja voimavaroja sekä taitoa jakaa ja antaa vastuuta. (Aira 2012, 49–51.)

Huomioitavaa yhteistyön toimivuudessa on myös luottamuksen rakentaminen, tiimin muodostaminen ja erilaisuuden hyödyntäminen, jotka kuuluvat ilmiöinä yhteistyöhön. Kuitenkin luottamuksen, tiimin muodostamiseen ja erilaisuuden hyödyntämiseen kuuluu käyttää aikaa, jotta yhteistyö onnistuisi parhaimmalla tavalla. Yh-

teistyön tekijät, johtajat ja koordinoijat voivat kehittää yhteistyötä, miettimällä mil-laisten asioiden huomioiminen ja kehittäminen rakentaisi parempaa yhteistyötä. Puhuttaessa kahden tai kolmen hengen yhteistyöstä tulisi huomioida, että se on eniten resursseja vievää, mutta tehokkainta ja tuloksellisinta yhteistyötä. Tämän vuoksi yhteistyö pienessä ryhmässä tulisi olla toimivaa ja luottamuksellista. (Aira 2012, 129–131.)

2.6.3 Moniammatillinen yhteistyö

Moniammatillisen yhteistyön käsite on eri asiantuntijoiden ja ammattiryhmien yhteistyön kuvaus, joka merkitykseltään on varsin monisäikeinen ja erittäin epämääräinen. Moniammatillista yhteistyötä käsitettä käytetään yleisesti kaikissa eri asiantuntijoiden yhteistyössä ja heidän yhteisesti suoritettavissa työtehtävissä. Moniammatillisuus tuo yhteistyöhön mukanaan eri alojen tietoja ja osaamista sekä näkökulmia. Tästä rakentuu systeeminen kokonaisuus, jonka keskiössä on yhteistyön prosessi, osaamistaidot ja – tiedot. (Isoherranen 2008, 33.)

Moniammatillisessa yhteistyössä pitäisi olla aikaa tarpeellisen tiedon hankkimiselle, prosessoinnille ja yhteisen tavoitteen laatimiselle. Asiantuntijat tekevät usein työtä rinnatusten, mutta erilaisin tavoittein. He saattavat unohtaa yhteisen päämäärän ja yhteisten tavoitteiden asettelun, jossa tulisi aina huomioida kaikkien osapuolten näkökulmat ja osaamisalueet. Roolien asettelu on myös tärkeää, jotta tiedetään, kuka tekee mitä ja millä tavoin. (Isoherranen 2008, 33–34.)

Moniammatillinen yhteistyö koulussa tarkoittaa kaikkia koulussa ja koulun kanssa verkostossa toimivia asiantuntijoita. Heillä on yhteinen vastuu koulun, perheiden ja kouluyhteisön hyvinvoinnista. Koulun hyvinvointipalvelut eli oppilashuolto koostuu monialaisista ja moniammatillisista työntekijöistä. Moniammatillinen työ koulussa koostuu fyysisistä ja psykososiaalisista palveluista sekä oppilaanohjauksesta. (Wallin 2011, 109.)

2.7 Oppilashuollollinen yhteistyö

Perusopetuslain (21.8.1998/628) mukaan kodin, koulun ja oppilashuollon yhteistyön raamit määritetään opetuksen järjestäjän laatimassa opetussuunnitelmassa. Opettajaa veloitetaan ottamaan yhteyttä psykologi- tai kuraattoripalveluihin, kun hän huomaa oppilaalla olevan sosiaalisia tai psyykkisiä ongelmia tai opiskeluun liittyviä vaikeuksia. Yhteydenotto tulisi tapahtua yhteistyössä oppilaan kanssa tai ainakin oppilaan tulee olla tietoinen opettajan yhteydenotosta psykologisiin tai kuraattoriin. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013.)

Monialainen yhteistyö koulussa tukee koko koulun hyvinvointia, jolla taataan mielekäs ja turvallinen ympäristö, joka vaikuttaa oppilaiden kehitykseen, kasvamiseen ja oppimiseen. Hyvinvoinnin turvaaminen yhteistyön avulla ylläpitää myös välittävää ilmapiiriä koulumaailmassa. (Wallin 2011, 106.) Korpelan (2012, 289) mukaan koulukuraattori ja luokanopettaja tekevät tärkeää yhteistyötä ja he voivat toimia työparina kotien kanssa tehtävässä yhteistyössä. Koulukuraattori työskentelee oppilaiden kanssa ja hän saa tarpeellista tietoa työskentelyynsä luokanopettajalta. Luokanopettaja työskentelee päivittäin oppilaittensa parissa, jolloin hänen on helppo havaita oppilaassa näkyvät muutokset esimerkiksi käyttäytymisessä. Tämän vuoksi koulukuraattorin ja luokanopettajien tiedonvaihto on tärkeää.

Kokkolan kaupungin Oppilaan tuen ja oppilashuollon käsikirjassa (2012) todetaan, että koulukuraattorien ja luokanopettajien yhteistyö perustuu oppilaan/oppilaiden päivittäisen koulunkäynnin tukemiseen ja toimintakyvyn parantamiseen. Koulukuraattorien ja luokanopettajien tulee toimia yhteistyössä sekä keskenään, koko kouluyhteisön, että kotien kanssa. Laadukas opetus, tuen ja ohjauksen antaminen sekä yhteistyön ylläpitäminen on koulukuraattorien ja luokanopettajien molempien päämäärä ja velvollisuus, joka perustuu tavoitteelliseen yhteistyöhön.

2.8 Kokkolan kaupungin suomenkielisen perusopetuksen opetussuunnitelma

Kokkolan kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma pohjautuu valtakunnallisiin säädöksiin ja lakeihin, opetussuunnitelman päivityksiin ja täydennyksiin sekä Kokkolan opetustoimen linjauksiin. Suomenkielinen opetussuunnitelma on tehty yhteistyössä Kokkolan ruotsinkielisen perusopetuksen kanssa. Opetussuunnitelman mukaan oppilaalla on oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta sekä hänellä on oikeus saada oppilaanohjausta ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Tuen tarve voi olla tilapäistä tai jatkuvaa, ja se voi sisältää yhden tai useamman tukea antavan osa-alueen. Opetuksessa tulee huomioida oppilaan psyykkiset, fyysiset ja sosiaaliset tarpeet. (Kokkolan kaupungin suomenkielinen opetussuunnitelma 2011.)

Koulu yhteisön tulee olla ilmapiiriltään turvallinen, rauhallinen, toisia kunnioittava ja ystävällinen. Yhteisössä esille tulleisiin ongelmiin ja haasteisiin tulee puuttua välittömästi. Lähtökohtana on huolenpito hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Opetussuunnitelman mukaan perusopetuksen tulee edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta, yksilön oikeuksien ja vapauksien kunnioittamista. Lisäksi opetuksen tulee edistää tasa-arvoisuutta ja yhteisöllisyyttä, huomioiden kaikki koulun oppilaat yksilöllisesti. Opetuksen tulee tarjota turvallinen ja monipuolinen kasvu ympäristö, joka kehittää oppilaiden tervettä itsetuntoa ja oppimisista. (Kokkolan kaupungin suomenkielinen opetussuunnitelma 2011.)

2.9 Koulun viestinnän ja yhteydenpidon välineet

Suomessa on erilaisia sähköisiä kodin ja koulun välisiä viestintäjärjestelmiä, joiden tarkoituksena on helpottaa koulun sisäisen sekä kodin välistä tiedonkulkua ja yhteistyötä. Suomen käytetyin viestintäjärjestelmä on Wilma-ohjelma, johon tallennetaan esimerkiksi oppilastiedot, lukuvuosisuunnitelmat ja arvioinnit. Wilmassa on lisäksi koulun henkilöstön ja huoltajien yhteistiedot, ja näiden tietojen avulla pikaviestien lähettäminen ja yhteyden ottaminen on helppoa ja nopeaa. Lisäksi Wilmaan merkitään arvioinnit, poissaolot ja mahdolliset huomautukset koulupäivästä,

jolloin huoltajien on helppo seurata lastensa kouluelämää. (Karhuniemi 2013, 123–125.) Wilma -käyttöjärjestelmä on käytössä myös Kokkolan kaupungin alakouluissa (Koivisto 2014).

Puhelin on helppo työväline koulumaailmassa. Erityisesti silloin, kun yhteydenpidon tulee olla nopeaa, esimerkiksi luokanopettajan tai huoltajan on helppo ilmoittaa tekstiviestillä tai soittamalla koulukuraattorille, että oppilas on sairastunut, eikä tule koulukuraattorin tapaamiseen. Soittopyynnön voi jättää koulun henkilökunnalle myös Wilmaan tai sähköpostiin, kun halutaan keskustella tarkemmin oppilaan liittyvistä asioista. (Karhuniemi 2013, 127–128.)

2.10 Koulukuraattorin ja luokanopettajien kohtaamia haasteita koulun arkipäivässä

Gustafsson (2009, 33–36) tuo esille teoksessaan, että lasten psyykinen hyvinvointi on heikentynyt huomattavasti viime vuosina. Tämä näkyy lasten luonteissa ja käytöksessä eri tavoin. Nykyään on yhä enemmän lapsia, jotka haluavat tuoda itseään esille ja haluavat hallita kotona ja koulussa. Lisäksi keskittymisvaikeudet, käyttäytymishäiriöt, yleinen levottomuus ja piilevä aggressiivisuus ovat lisääntyneet. Nämä asiat heikentävät lasten psyykkistä hyvinvointia ja tuovat yhä enemmän haastetta arkipäivän kasvatukseen. Gustafsson nostaa positiivisena asiana esille, että lasten taito kertoa asioistaan ja hyvinvoinnistaan on kuitenkin kehittynyt nykypäivänä.

Huhtanen (2007, 105–130) nostaa esille, että oppilaiden oppimisvaikeuksiin ja käyttäytymisen haasteisiin on useita eri syitä, jotka eivät ole aina määriteltävissä. Hän nostaa esille teoksessaan muutamia arkipäivässä nousseita aiheita liittyen oppilaan käytökseen ja mahdollisiin oppimisvaikeuksiin. Huhtanen käsittelee koulu-uupumusta ja masennusta, jotka hänen mielestään johtuvat oppilaan stressistä. Oppilaaseen kohdistuvat suuret odotukset ja vaatimukset voivat aiheuttaa stressiä oppilaassa. Toisaalta myös oppilaan perhe-elämän erilaiset muutokset esimerkiksi avioero, muutto tai perheen sisäiset ristiriidat, voivat saada aikaan stressiä.

Koulunkäynnin haasteena Huhtanen (2007, 105–130) mainitsee myös oppimisvaikeudet ja tuo esille tarkkaavaisuushäiriöt, ADHD:n ja ADD:n, sekä kirjoittaa oppilaiden aggressiivisesta käytöksestä. Aggressiivisuus ja tarkkaavaisuushäiriöt voivat aiheuttaa epäonnistumisen kierteen, joka jatkuu läpi kouluajan. Näiden asioiden lisäksi Huhtanen käy läpi vielä heikkoa itsetuntoa ja alisuoriutumista koulu maailmassa. Imsen (2005, 457–458) tuo esille teoksessaan motivaation tärkeyden oppimisen kannalta ja käy läpi, miten negatiivisen motivaation voi kääntää positiiviseksi.

Huhtasen (2007, 15) teoksen tärkein viesti koulumaailmaan on varhainen puuttuminen, joka on toiminut yhtenä punaisena lankana opinnäytetyössämme. Varhainen puuttuminen mahdollistaa oireiden alkuperän ja taustojen löytämisen syyt ja parhaimmassa tapauksessa pysäyttää ongelmien kasautumisen. Wallin (2011, 101–102) nostaa esille koulumaailman varhaisen tuen ja kuntouttavan työn tärkeyden, joka kuuluu osaksi koulun ennakoivan työn polkuun. Näiden avulla vähennetään ja tunnistetaan koulun haasteita dynaamisten interventioiden avulla. Tarkoituksena on puuttua hyvissä ajoin riskitekijöihin ja tarjota apua kohdennetusti varhaisessa vaiheessa.

Koulussa työskentelevien ja toimivien ihmisten kyky ja aika kohdata toisiaan vaikuttaa yhtenä osana koulun toimintaan. Kiire heikentää koulun toimintakulttuuria ja sosiaalista ilmapiiriä. Kiireettömyys takaa perusteellisemmän työtteen, joka on pohja myös oppilaiden ja työntekijöiden kohtaamiseen sekä yhteistyön toimivuuteen. Tämä on myös tärkeä osa koulukuraattorien ja luokanopettajien yhteistyön toimivuutta. Oppilailta odotetaan aktiivista ja keskittynyttä työtettä, joka on pohja perusteelliseen työhön. Tämän vuoksi työntekijöiden tulee näyttää mallia kiireettömästä työtteestä ja tällä tavoin rauhoittaa luokkakohtaisesti ja yhteisöllisesti koulun ilmapiiriä. Koulukuraattorien ja luokanopettajien tehtävänä on rauhoittaa kouluympäristöä ja torjua kiireentuntua. (Jantunen & Haapaniemi 2013, 185, 190–191.)

3 AIKAISEMPIA TUTKIMUKSIA

Pulkkisen ja Launosen (2005, 243–244) tutkimuksessa Eheytetty koulupäivä nostetaan esille, että peruskoulu eli muutoksen aikaa jo vuosina 2002–2005, jolloin kyseinen tutkimusprojekti toteutettiin. Tutkimusprojektissa nostettiin esille, että suomalainen koulu käy läpi uudenlaisia kehittämishaasteita. Tuloksissa nousi esille, että eri-ikäiset oppilaat kaipaavat tukea ja tämän vuoksi olisi tärkeää kehittää koulun, kodin ja työelämän välistä yhteistyötä. Pulkkisen ja Launosen mukaan lapsilähtöisyyttä jokaisessa vuosiluokassa tulisi kehittää ja huomioida yhteiskunnallisesti paremmin koulun merkittävyys lapsen kasvussa. He kokivat myös tärkeäksi, että koulutuspolitiikkaan, koulupäivän rakenteiden, opettajien koulutuksen ja työehtojen uudistamisen ja kehittämisen. Uusi oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (Mahkonen 2014) tuo uusia haasteita ja muutoksia mukanaan, jotka olivat osittain jo näkyvissä Pulkkisen ja Launosen tutkimustuloksissa.

Ylemmän Humanistisen ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneen Käpykankaan (2014) opinnäytetyössä tarkasteltiin koulun pedagogisen hyvinvoinnin merkitystä yhteisöllisyyden näkökulmasta ja tutkittiin oppilashuollon osuutta peruskoulun toimijana ja hyvinvoinnin edistäjänä. Tuloksissa Käpykangas nosti esille, että monialainen oppilashuoltotyö koettiin tärkeäksi tekijäksi asiantuntijuutta jaettaessa opetushenkilöstön kanssa. Koulun toimintakulttuuriin kuuluu halu toimia yhdessä oppilaan hyväksi, mikä on tuloksellisen oppilashuoltotyön edellytys. Kouluhyvinvoinnin kivijalaksi nostettiin esille vuorovaikutus, luottamus, yhteisöllisyys ja osallisuus. Monialaiset oppilashuoltoryhmät koettiin tärkeiksi, vaikka tutkimuksen mukaan ne eivät ole juurtuneet vielä koulun toimintakulttuuriin.

Hannula (2014) on tehnyt opinnäytetyön Diakonia-ammattikorkeakouluun aiheena Koulukuraattorien kokemuksia varhaisen tuen toteuttamisesta koulun arjessa. Opinnäytetyö oli kvalitatiivinen tutkimus, joka toteutettiin puolistrukturoituna teemahaastatteluna. Työn tavoitteena oli selvittää koulukuraattorien mahdollisuutta toimia työssä perheiden hyvinvoinnin edistäjänä. Annetut resurssit ja koulukuraattorien määrä vaikuttivat koulukuraattorien mahdollisuuteen toteuttaa ennaltaehkäisevää, hyvinvointia lisäävää perhetyötä. Koulukuraattorit kaipasivat lisäresursseja,

jotta voisivat toimia säännöllisesti koulussa ja toiminta voisi perustua matalan kynnyksen työhön. Koulukuraattorit halusivat kehittää moniammatillista yhteistyötä ja kaipasivat työhönsä enemmän yhteisöllisiä toimintakäytänteitä. Lisäksi he kokivat, että heidän tulisi mahdollistaa lasten ja huoltajien kuulluksi tuleminen.

Jokelan ja Kaksosen (2014) opinnäytetyö Kymenlaakson ammattikorkeakoulusta keskittyi koulusosionomin työnkuvan kehittämiseen Kymintehtaalla. He kokivat työnkuvan kehittämisen tärkeäksi, koska koulusosionomi työntekijänä kouluissa olisi hyvä työkumppani koulukuraattorille. Opinnäytetyön tuloksista selvisi, että koulun arki vaatii lisäresursseja koulun sosiaalityöhön, koska yhteiskunnan ja perherakenteiden muutokset ovat luoneet uusia haasteita kouluille. Savonia-ammattikorkeakoulussa valmistuneessa opinnäytetyössä (Aho, Heinonen, Korhonen & Rönkkö 2014) nostetaan esille, että koulusosionomi keskittyisi ennaltaehkäisevään työhön ja koulukuraattori työskentelisi jo syntyneiden ongelmien parissa. Opinnäytetyön tuloksissa selviää, että koulusosionomille on tarvetta lisälmes-
sa. Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena kehittämistyönä, jossa käytettiin työvälineenä havainnointi- ja tiedonkeruumenetelmiä. Lisälmen sanomien (Tynkkynen-Hieta 2013, 8) artikkelissa nostettiin myös kyseinen opinnäytetyö esille, jossa kirjoitettiin koulusosionomin mahdollisuudesta toimia työparina koulukuraattorin kanssa.

4 MENETELMÄT JA AINEISTO

Tässä osiossa kerrotaan mitkä menetelmät ovat valittu opinnäytetyön tekemiseen ja perustellaan valinnat. Selvitetään millä tavoin aineisto kerättiin ja miten kyselylomake laadittiin. Avataan opinnäytetyön tavoite, tarkoitus ja tehtävä sekä kerrotaan, millä tavoin työn luotettavuutta on lisätty teoriaan pohjaten.

4.1 Opinnäytetyön tavoite, tarkoitus ja tehtävä

Tutkimustehtäviä miettiessä on hyvä pysähtyä ajattelemaan, mitä haluaa tiedolla tarjota ja missä laajuudessa. Tärkeää on pohtia, että tarjoaako tutkimustehtävä tarvittavan perustiedon vai turhaa tietoa tarvittavan tiedon ympäriltä. Tämän vuoksi tarvitaan vaadittava pohjatieto, jotta tutkimustehtävää voidaan lähteä rakentamaan ja aineistokeruuta suunnittelemaan. Tutkimustehtävän laadinnan jälkeen tutkijan tulee osata valita käytettävät menetelmät ja lähestymistavat. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 123–125; Hakala 2015, 20–24.)

Tutkimusmenetelmää ja -tehtävää miettiessämme haimme ammatillista tietotaitoa haastattelemalla kehittämisspäällikkö Mika Sarkkista (2014), joka antoi tietoa Kokkolan kaupungin alakoulujen koulukuraattoriyöstä sekä koulukuraattori Laura Koivisto (2014), joka kertoi omia näkemyksiään koulukuraattorin ja luokanopettajien yhteistyöstä Kokkolan kaupungin alakouluissa. Opinnäytetyön prosessin aikana oppilas- ja opiskelijahuoltolaki uudistui, mikä on huomioitu opinnäytetyössä. Opinnäytetyön tutkimustehtäväksi muodostui kaksi kysymystä, jotka ovat sidoksissa toisiinsa: Miten luokanopettajien ja koulukuraattoreiden yhteistyö toimii tällä hetkellä? Miten luokanopettajien mielestä heidän ja koulukuraattorien yhteistyön toimivuutta voitaisiin lisätä?

Tavoitteeksi muodostui selvittää luokanopettajien näkemyksiä Kokkolan kaupungin alakoulujen luokanopettajien ja koulukuraattorien yhteistyön toimivuudesta. Tarkoituksena oli löytää tapoja, joilla yhteistyön toimivuutta voitaisiin parantaa. Tehtävänä oli laatia hyvä kyselylomake, jonka avulla kartoitettiin Kokkolan kaupungin ala-

koulujen luokanopettajien näkemyksiä heidän ja koulukuraattorien yhteistyöstä. Tulokset annetaan sivistystoimelle, joka voi hyödyntää saatua tietoa luokanopettajien ja koulukuraattorien yhteistyön kehittämiseen.

Tutkimustehtävän muodostuessa peilasimme tehtävien toimivuutta hyvän aiheen kriteereiden avulla (Hirsjärvi ym. 2009, 77–81). Koulukuraattorien ja luokanopettajien yhteistyö on ilmiö, josta on vähän tutkittua tietoa. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain muutos puhutti Kokkolan kaupungin alakouluissa, mikä ilmeni alkuhaastattelussa. Koulukuraattorin pätevyysvaatimuksien mukaan sosionomit voivat toimia tehtävässä, joten tältä osin opinnäytetyö ohjautuu sosiaalialalle ja sen myötä opinnäytetyön tekijöiden kompetensseihin. Opinnäytetyön aihe täyttää hyvän aiheen kriteerit.

4.2 Kvantitatiivinen vai kvalitatiivinen tutkimus

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa käytetään aiempien tutkimusten johtopäätöksiä ja teorioita sekä määritetään tutkimuksessa käytettävät käsitteet. Kvantitatiivisen tutkimuksen havaintoaineisto soveltuu määrälliseen ja numeraaliseen mittaamiseen. Aineistonkeruu pohjautuu otantasuunnitelmaan, jossa rajataan perusjoukko, johon tulokset tulee toimia. Kvantitatiivinen tutkimus voidaan tehdä koko perusjoukkoon tai se voidaan rajata tiettyjen eri tapojen mukaan. Ominaista kvantitatiiviselle tutkimukselle on esittää tulokset taulukoiden ja tilastojen avulla. (Hirsjärvi ym. 2009, 140, 180.)

Kvalitatiivinen tutkimus tarjoaa laadullista tietoa, jolla pyritään ymmärtämään asioita. Kvalitatiiviset kysymykset tarjoavat tietoa, joiden avulla voidaan selvittää syitä ja seurauksia. Kvalitatiivinen kysely toteutetaan yleensä henkilökohtaisina tai ryhmähaastatteluina. (Heikkilä 2008, 13, 16–17.) Kvalitatiiviseen tutkimukseen kuuluu osallistava näkökulma, joka tuo esille henkilökohtaisia näkemyksiä aiheeseen. Henkilökohtaiset näkemykset tarjoavat numeraalisen tiedon tarkkuuden vastapainoksi sanallista tietoa. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 2, 24.)

Kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimuksen yhdistämistä kutsutaan monistrategiseksi tutkimukseksi. Opinnäytetyön tarkoituksena on kvalitatiivisilla kysymyksillä tarjota laajempaa tietoa ja näkemystä kvantitatiivisten kysymysten rinnalle. Kyselylomake on siis puolistrukturoitu, koska kyselylomakkeessa (LIITE 1) on vapaamuotoisia kysymyksiä ja kysymyksiä, joiden vastausvaihtoehdot ovat lukkoon lyötyjä (Hirsjärvi & Hurme 2000, 28–30, 47.)

Opinnäytetyö pohjautuu kvantitatiivisen tutkimusteoriaan, koska sen tulokset voidaan esittää tilastollisesti ja niitä voidaan peilata jo olemassa oleviin tutkimustuloksiin. Opinnäytetyön aineisto kerätään jokaiselta yksilöltä yhteisellä kyselylomakkeella. Aineiston avulla pyritään selittämään, kuvailemaan ja vertailemaan ilmenneitä tuloksia, jotka tarjoavat tietoa erityisesti ensimmäiseen tutkimustehtävään. Opinnäytetyön kyselylomakkeessa on myös kvalitatiivisia kysymyksiä, jotka täydentävät kvantitatiivisten kysymysten tuloksia. Kvalitatiiviset kysymykset tarjoavat myös tarkempaa tietoa toiseen tutkimustehtävään. (Hirsjärvi ym. 2009, 134, 136–137.)

4.3 Otanta

Otannan valinta ja rajaus ovat tärkeä osa määrällistä tutkimusta. Otannan valinta on tärkeää, jotta saataisiin kyselyn avulla vastauksia, jotka vastaisivat ja kuvaisivat suuremman perusjoukon yleistä mielipidettä. (Valli 2015b, 94.) Opinnäytetyön kyselylomakkeen otanta perustuu yksinkertaiseen satunnaisotannan ryvästasoon. Tutkimuksen kohderyhmä on valittu toisin sanoen poimimalla yksilöiden sijaan ryhmäkokonaisuuksia. Ryppään peruspiirre on, että ryhmäkokonaisuudet samankaltaistavat jäsenensä. (Valli 2015b, 97; Pahkinen 2012, 44–45.)

Kokkolan kaupungin alakoulujen kaikista luokanopettajista olisi koostunut liian suuri perusjoukko opinnäytetyön laajuuteen nähden. Opinnäytetyön ryvästotannan perusjoukoksi muodostui alakoulujen kaikki 2., 4. ja 6. luokan opettajat eli 97 vastaajaa. Alakoulujen ikäluokista valittiin joka toinen luokkaryhmä. Näin ollen huomiointiin eri ikäryhmien kehitysvaiheet, jotka voivat näkyä erilaisina haasteina luokanopettajien ja koulukuraattorien työssä.

4.4 Aineistonkeruu kyselylomakkeelle

Teoksessa Johdatus tilastolliseen tutkimukseen Valli (2015a, 43) tuo esille, että kyselylomakkeen rakenteen laadinnassa tulee huomioida kyselyn pituus, kysymysten lukumäärä ja ulkoasu. Kyselyn tulee olla helppolukuinen ja selkeä. Kysymysten tulee olla loogisessa järjestyksessä ja kohdennettuja vastaajille. Myös vastausohjeiden laadintaan tulee paneutua huolellisesti. Työtä tehdessä tulee varmistaa, että vastaajat tuovat vastauksillaan juuri sen tiedon, mitä työllä haetaan.

Opinnäytetyön tarvittava aineisto kerättiin verkkokyselynä. Valittu menetelmä mahdollisti nopean, vaivattoman ja taloudellisen aineistonkeruun (Hirsjärvi ym. 2009, 196; Valli & Perkkilä 2015, 109). Vallin ja Perkkilän (2015, 109, 115) sekä Vallin (2015a, 47) mukaan vastausinto verkkokyselyissä on parantunut ajan myötä, mikä vahvisti valintapäätöstämme. Valli (2015a, 47–48) nostaa esille, että tietotekniikka on korvannut perinteiset paperilliset kyselyt, koska sähköiset kyselyt on helppo toimittaa vastaajille ja heidän on helppo palauttaa vastaukset. Sähköinen aineistonkeruu mahdollistaa taloudellisen säästön, esimerkiksi postituskulut jäävät pois. Lisäksi verkkokysely on helppo toteuttaa maanlaajuisesti. Huomioitavaa on myös verkkokyselyn tuomat helpotukset aineiston käsittelemiseen, joka nopeuttaa tuloksien läpikäymistä.

Päädyimme käyttämään Webpro-pol-ohjelmaa kyselyn laadinnassa, koska sitä suositeltiin koulutuksessamme ja koimme verkkokyselyn parhaimpana vaihtoehtona. Webpro-pol-ohjelma on tarkoitettu erilaisten kyselyiden laatimiseen. Ohjelmassa voi rakentaa itse kyselypohjia tai halutessa käyttää valmiita kyselypohjia. Kyselylomakkeemme suunniteltiin valmiiksi versioksi, minkä jälkeen se syötettiin Webpro-pol-ohjelmaan. Kyselymme rakentui ohjelman mukaisesti yhdelle avoimelle sivulle, jolloin vastaaja kykeni vertailemaan ja tutkimaan omia vastauksia eri kysymyskohdissa. Tämä mahdollisti vastauksien johdonmukaisuuden ja auttoi vastaajaa hahmottamaan koko kyselyn kokonaisuuden. Toisaalta vastauksien saatavuus vähentyi, kun samankaltaisia kysymyksiä esitettiin sarjana. (Valli 2015a, 53.)

Opinnäytetyön kyselylomakkeessa oli viisi kysymystä, jotka sisälsivät valmiit vastausvaihtoehdot. Kysymyksillä mitattiin luokanopettajien mielipiteitä ja kokemuksia

yhteistyöhön liittyen. Näissä kysymyksissä käytettiin Likertin asteikkoa. Vallin mukaan (2015a, 57) Likertin asteikon vastausvaihtoehdot menevät portaittain ja ne voivat olla mm. verbaalisessa muodossa. Kyselyssä asteikkona toimi arvot 1. ei koskaan – 5. pääsääntöisesti (LIITE 1). Kyselyn yhteydenottokohdassa Likertin asteikko oli määritelty aikamääritteillä. (Valli 2015b, 98–99.) Lisäksi Likert-asteikolla kysyttiin, kuinka kauan luokanopettaja oli työskennellyt alalla. Tällä tavoin voidaan todeta, onko työkokemuksella vaikutusta koulukuraattorin ja luokanopettajan yhteistyöhön. Asteikkokysymysten asiasanoihin päädyttiin lukemalla Kokkolan kaupungin suomenkielisen perusopetuksen opetussuunnitelmaa ja keskustelemalla koulukuraattorien ja luokanopettajien yhteisistä haasteista yhdessä koulukuraattori Laura Koiviston kanssa (2014) sekä tutustumalla tietoperustaan eri lähteiden avulla. Käytetyt asiasanat ovat koulumaailman arkea, ja ne liittyvät suoraan koulukuraattorien ja luokanopettajien yhteistyöhön. Asiasanoilla kuvataan koulukuraattorien ja luokanopettajien yhteisiä työn haasteita, joiden parissa he työskentelevät koulun arjessa.

Kyselylomakkeessa oli myös kvalitatiivisia kysymyksiä, joilla haettiin luokanopettajien omia ajatuksia työn toimivuudesta ja kehittämisestä. Avoimia kysymyksiä oli viisi kappaletta ja lisäksi kysyttiin luokanopettajalta opetettavan luokan luokkastetta. Kysymys jätettiin avoimeksi, koska Kokkolan kaupungilta löytyi yhdysluokkia esimerkiksi 1.–2.luokat tai 1.–3.luokat. Tämän kysymyksen kohdalla ei käytetty Likert-asteikkoa, koska vaihtoehdot yhdestä viiteen eivät olisi tässä tapauksessa riittäneet.

Puheluiden ja Wilman lisäksi kyselylomakkeen yhteydenpitokysymyksessä (LIITE 1) huomioimme lisäksi kokoukset ja palaverit sekä koulun työtilat. Päädyimme näihin neljään vaihtoehtoon keskustelemalla johtavan kuraattorin (Koivisto 2014) kanssa ja pohtimalla yhdessä, mitkä ovat käytetyimmät yhteydenpitotavat Kokkolan alueella. Näitä asioita kysyttiin Likert-asteikkokysymyksellä ja lisänä oli vapaamuotoinen kysymys, jolla pyrimme selvittämään luokanopettajien muita käyttämiä yhteydenpitotapoja.

Kyselylomakkeessa (LIITE 1) esille nostettiin kiusaaminen, keskittymisvaikeudet, tuntien häiritseminen, kotiongelmat, välien selvittelyt, luokkaryhmien toimivuus ja oppilaiden tunne-elämä Likert-kysymyksissä. Nämä kattavat laaja-alaisesti koulu-

kuraattorien ja luokanopettajien yhteistyökentän haasteita, jotka ovat kytköksissä oppilaiden käytökseen ja koulumenestykseen sekä kouluviihtyvyyteen ja turvalliseen oppimisympäristöön. Useissa tutkimuksissa ja tietolähteissä nousi esille, että oppilaiden erilaiset haasteet ovat lisääntyneet koulumaailmassa. Valitut asiasanat hyväksyttiin johtavalla koulukuraattorilla (Koivisto 2014). Nämä edellä mainitut työn haasteet ovat varmasti läsnä jokaisessa koulussa.

4.6 Opinnäytetyön luotettavuus

Tutkimuksissa pyritään välttämään virheitä, mutta siitä huolimatta tulosten luotettavuus eli reliaaabelius ja pätevyys eli validius vaihtelevat. Tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan erilaisilla mittaus- ja tutkimustavoilla, erityisesti kvantitatiivisissa tutkimuksissa on erilaisia laskennallisia luotettavuusmittareita. (Hirsjärvi ym. 2009, 231.) Reliaabelius voidaan todeta usealla tavalla, joka voidaan todeta mittaustulosten toistettavuudella. Mittausten uusiminen ja tulosten toistettavuus poistaa eissattumanvaraisuuden, jolloin tulokset ovat luotettavampia. (Hirsjärvi ym. 2009, 231; Metsämuuronen 2006, 56.) Tutkimuksen validius toteutuu, jos tutkimuksella tutkitaan tarkoitettua tutkimuskohdetta. Validius jaetaan ulkoiseen ja sisäiseen validiteettiin. Ulkoinen validiteetti käsittää tutkimuksen tarkastelun yleistettävyyden ja sisäinen validiteetti mittaa onko tutkimuksen käsitteet teorian mukaiset ja kohdenettu riittävän laaja-alaisesti suhteutettuna tutkimukseen. (Metsämuuronen 2006, 56.)

Opinnäytetyön kyselylomakkeessa huomioitiin työn luotettavuus monella eri tavalla. Luotettavuutta lisäsivät haastattelut ja tietoperustaan tutustuminen, joilla huomioitiin koulukuraattorien ja luokanopettajien toimintaympäristön yhteiset haasteet ja mahdollisuudet. Kyselylomake testattiin sosiaali- ja kasvatustieteen ammattilaisilla. Lomakkeen testaamisella tavoittelimme lomakkeen toimivuutta, jotta lomake olisi kaikkien ymmärrettävissä. Testaamisella varmistettiin, että vastaajat käsittivät asiasanat kyselylomakkeessa yhtenäisesti. Lomakkeen tarkka viimeistely lisäsi omalta osaltaan opinnäytetyön luotettavuutta ja ulkoista validiteettia. Reliaabelius huomioitiin myös otoksen kokoa miettiessä. Opinnäytetyön kysely lähetettiin puo-

lelle Kokkolan kaupungin alakoulujen luokanopettajista, jotta tuloksien määrä olisi kvantitatiivisen tutkimukseen sopiva.

Kysely lähetettiin Kokkolan kaupungin jokaiseen alakouluun ja useammalle opettajalle, jotta koulukuraattorien työ ei yksilöityisi vastauksissa. Opinnäytetyössä tuli huomioida, että koulukuraattori työskentelee yhdessä alakoulussa yksin, jolloin liian pienellä otoksella koulukuraattori voitaisiin tunnistaa vastauksissa tai hänet voidaan yhdistää tiettyyn alakouluun. Määrällinen tutkimus vaatii kymmeniä vastauksia, jotta tuloksia voidaan verrata toisiinsa ja turvataan vastaajien anonyymisyys. Opinnäytetyön aikarajan vuoksi kyselyä ei ehditty toteuttaa useampaan kertaan, jolloin reliabeliuksen sattumanvaraisuutta ei voida laskea. Aikarajallisesti opinnäytetyö mahdollisti uusintakyselyn, jotta vastauksia saatiin enemmän. Sisäinen validius huomioitiin opinnäytetyön käsitteiden valinnan yhteydessä ja tutkimustuloksiin perehdyttäessä. Kyselyn kysymykset vastaavat kahteen kysymykseen, jotka ovat tutkimustehtävät, joten validius on huomioitu myös tältä osin. Tuloksia käsiteltäessä nostetaan esille suoria lainauksia vastauksista, jolloin voidaan nähdä luokanopettajien näkemyksiä peilaten tuloksiin. Tämä lisää suoraan opinnäytetyön luotettavuutta.

6 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

Opinnäytetyön tulokset löytyvät tästä osiosta ja ne ovat avattu sanallisesti sekä kuviollisesti. Tuloksien selventämiseksi työhön on lisätty suoria lainauksia vastauksista, mikä tarjoaa paremman ymmärryksen tuloksien tulkitsemisessa. Tuloksien jälkeen löydät yhteenvedon koko opinnäytetyöhön liittyen.

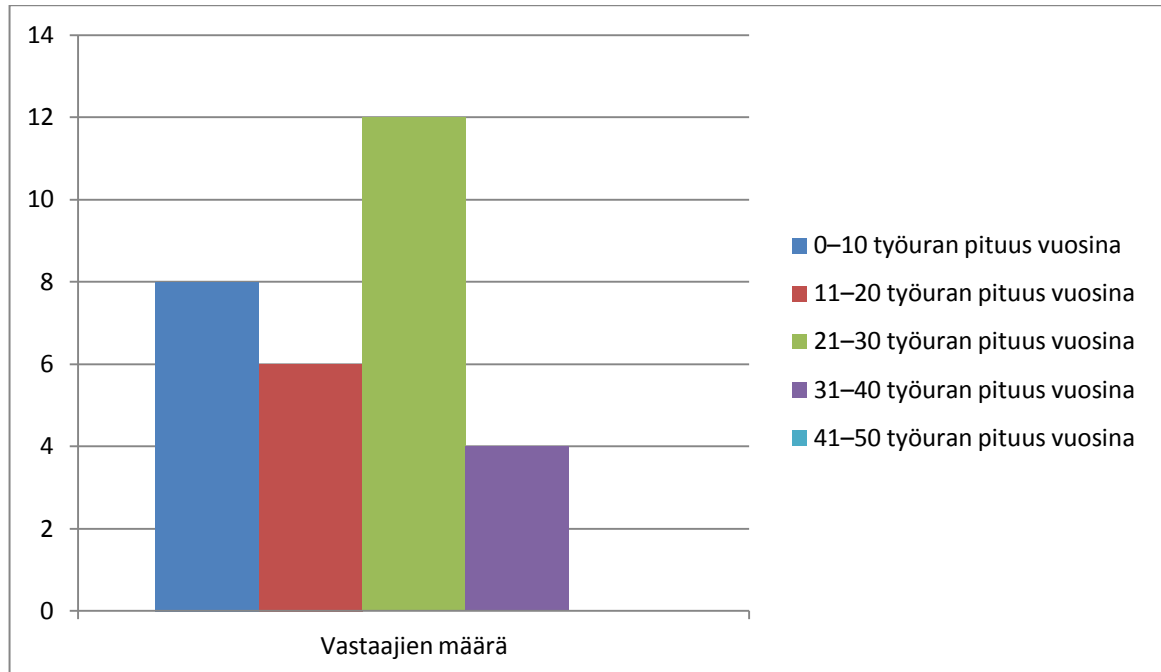
6.1 Vastajien perustiedot

Opinnäytetyön kyselyyn (LIITE 1) vastasi yhteensä 30 opettajaa 97 luokanopettajasta, mielestämme vastaajien määrä on vähäinen. Kysely uusittiin kerran, jotta saisimme paremman vastausprosentin. Uusintakysely ei nostanut vastausprosenttia, koska uusintaan vastasi vain kolme henkilöä. Kokonaisuudessaan vastausprosentti jäi alhaiseksi eli 31 prosenttiin. Matalaan vastausprosenttiin vaikutti kyselyn lähettäminen luokanopettajille juuri ennen pääsiäislomaa. Kysely uusittiin huhtikuun lopulla, jolloin opettajien kevätkiireet, esimerkiksi viimeisten kokeiden laatiminen oli ajankohtaista ja Kokkolan kaupungin luokanopettajien kehityskeskustelut olivat silloin parhaillaan käynnissä. Kyselyn lähettäminen opettajille syksyllä olisi voinut tuottaa paremman vastausmäärän. Opinnäytetyön saatekirje (LIITE 2) voi olla yksi syy vastausmäärän vähyyteen. Saatekirje olisi voinut olla mielenkiintoa herättävämpi.

Kyselyn alussa kysyttiin vastaajilta: Minkä luokka-asteen opettaja olet, koska se toimi vastaajien herättäjänä. Tarkoituksena oli aktivoida vastaajia kysymysten pariin. Luokanopettajien työuran pituutta kysymällä halusimme selvittää, onko työuran pituudella merkitystä opettajan työskentelyyn yksin erilaisissa ongelmatilanteissa. Tulosten vertailu luokkaryhmittäin tai työuran pituuden mukaisesti ei ole mahdollista pienen vastausprosentin vuoksi. Pienen vastausprosentin takia tuloksia vertailtiin yhtenä kokonaisuutena, jolla turvattiin vastaajien anonymisyys. Taulukosta 1 voidaan tarkastella vastaajien työuran pituutta, vaikka tässä yhteydessä tietoa ei käytetty tarkempaan analysointiin (TAULUKKO 1). Kvalitatiivisten kysymysten kohdalla analysoinnin tueksi on valittu aina neljä eri sanallista vasta-

usta helpottamaan tuloksien avaamista lukijalle. Vastauksien tarkoituksena on selkeyttää tuloksien lukemista ja näiden avulla tuodaan esille luokanopettajien yleisiä näkemyksiä asioiden suhteen.

TAULUKKO 1. Vastaajien määrä ja työuran pituus.

6.2 Luokanopettajien ja koulukuraattorien tiedonkulku

Opinnäytetyössä selvitettiin, kuinka nopeasti luokanopettajat odottavat reagointia koulukuraattorilta. Haluttiin tietää, minkälaisilla aikatauluilla luokanopettajat odottavat koulukuraattorin auttavan heitä erilaisten haasteiden suhteen. Uudistuneessa laissa määritellään myös aikaraamit tietyiltä osin koulukuraattorin työssä. Kiireellisissä asioissa kuraattoripalveluita tulee järjestää samana tai seuraavana päivänä. Oppilaan pyytäessä päästä kuraattorille tulee hänen pyyntöön vastata seitsemän arkipäivän kuluessa. Seuraavalla sivulla olevasta taulukosta nähdään, miten vastaukset jakaantuivat (TAULUKKO 2).

TAULUKKO 2. Luokanopettajan odotukset koulukuraattorin reagointiajasta.

	heti	1–2 pv	viikko	1 kk	3 kk	Keski- arvo
Kiusaaminen	8	15	5	2	0	2,03
Keskittymisvaikeudet	0	2	19	8	1	3,27
Tuntien häiritseminen	1	7	16	5	1	2,93
Kotiongelmät	5	8	14	1	2	2,57
Välienselvittely	10	7	11	2	0	2,17
Luokkaryhmien toimivuus	0	0	16	13	1	3,5
Oppilaiden tunne-elämä	1	4	20	4	1	3,00
YHTEENSÄ	25	43	101	35	6	2,78

Luokanopettajat odottavat nopeaa toimintaa välienselvittely- ja kiusaamistapauksissa, jotka nousevat esille kyselyn tuloksissa (TAULUKKO 2). Koulukuraattorilta odotetaan välitöntä puuttumista edellä mainittuihin tilanteisiin. Vastapainoksi koulukuraattorilta ei odoteta yhtä nopeaa toimintaa tai auttamista oppilaiden tunne-elämään tai keskittymisvaikeuksiin liittyvissä asioissa. Suurin osa luokanopettajista kuitenkin odottaa myös näihin asioihin apua viikon sisällä. Välitön puuttuminen välienselvittelyihin ja koulukiusaamistapauksiin ovat mahdollisesti sidoksissa toisiinsa, jolloin voidaan ajatella tuloksen olevan todenmukainen. Todenmukaisuuden puolesta puhuvat myös odotukset tunne-elämän ja keskittymisvaikeuksien osalta, jotka ovat usein myös sidoksissa toisiinsa.

Lisäksi opettajilta kysyttiin: Missä asioissa haluaisit tulevaisuudessa saada nopeammin apua koulukuraattorilta? Missä vaiheessa asiat siirtyvät mielestäsi opettajalta koulukuraattorille? Luokanopettajat kaipaavat apua koulukuraattorilta silloin, kun oma ammattitaito tai resurssit eivät enää riitä. Vastauksissa ilmeni, että useat

opettajat työskentelevät ensiksi yksin haasteiden ja ongelmien parissa, ennen kuin kääntyvät koulukuraattorin puoleen. Useassa vastauksessa ilmeni myös, että luokanopettajat siirtävät työn usein koulukuraattorille siinä vaiheessa, kun on tarvetta tehdä tiiviimpää yhteistyötä oppilaan huoltajien kanssa. Seuraavissa suorissa lainauksissa on nähtävissä luokanopettajien näkemyksiä kyseiseen aiheeseen.

Selvittelemään itse mielelläni parikin kuukautta. Silloin kun huomaan, että lapsella on useampi ongelma tai se on enemmänkin kotitaustaista ts. Vanhempien kanssa ei päästä hedelmälliseen yhteistyöhön, kuraattori astuu kuvaan. Usein luokassa ilmentymät vakavat kiusaamisasiat menevät aina kuraattorilla.

Tuntien häiritsemisessä. Mikäli open omat toimet ja keskustelut oppilaan ja huoltajien kanssa eivät ole tepsineet.

Asiat siirtyvät mielestäni siinä vaiheessa kuraattorille, kun ne ”pitkittyvät” eivätkä etene opettajan avustuksella.

Kouluasioissa. Kun luokanopettaja ei löydä keinoja ja asioista on keskusteltu toistuvasti. Silloin toivon kuraattorin astuvan kuvaan.

Vastauksista on luettavissa, että koulukuraattorin läsnäololla ja näkymisellä koulussa on merkitystä luokanopettajille. Useat luokanopettajat nostivat esille, että kaipaavat nopeasti apua koulukuraattorilta ja välitöntä puuttumista tiettyihin ongelmatilanteisiin. Tämä ei kuitenkaan toteudu kaikissa kouluissa, koska koulukuraattori ei ole paikalla kaikkina koulupäivinä. Nähtävissä on myös, että koulukuraattorin työtä arvostetaan ja luokanopettajien ja koulukuraattorin ammattitaidon jakautuminen huomioidaan. Koulukuraattoreilla on enemmän työvälineitä tilanteiden selvittämiseen.

Toivoisin, että kuraattori olisi paikalla fyysisesti koululla enemmän. Arjen yllättäviin tilanteisiin kaipaisin aikuista, jonka pyytää kaveriksi luokkaan tai jonka luokse lähettäisin lapsen keskustelemaan. Luokan sosiaalisten suhteiden ja luokan toimivuuteen nopeammin, että kuraattori pääsisi paikalle.

Jos lapsella on tunne-elämässä tai kodissa jokin kriisi (esim. vanhempi vakavasti sairastunut, avioero). Näissä tilanteissa toivoisin apua välittömästi. Tappelut ja kiusaamiset selvitetään aina välittömästi opettajien kanssa mutta jos samat oppilaat jatkavat kiusaamista ja väkivaltaista käytöstä niin silloin kaipaan kuraattorin apua ehkä viikon tai

kuukauden sisällä. Lapsilla tulisi olla mahdollisuus jutella kuraattorin kanssa aina kun he tuntevat siihen tarvetta.

Oppilaiden tunne-elämän ongelmat, kotiongelmat, joskus koko luokan ryhmähengen ongelmissa kuraattori voisi olla luokanopettajan työparina.

Moniammatillisen tiimin kokoaminen yhteistyössä luokanopettajan kanssa, välittömästi tarpeen niin vaatiessa.

6.3 Luokanopettajien ja koulukuraattorien välinen yhteistyö

Kysymyksillä viisi ja kuusi halusimme selvittää, millaisissa tapauksissa koulukuraattorin puoleen käännetään ja kuinka usein (LIITE 1, TAULUKKO 3). Millaisissa tilanteissa luokanopettajat kaipasivat koulukuraattorin yhteistyötä ja apua? Kyselyn viidennessä kysymyksessä käytettiin samoja asiasanoja kuin kysymyksessä kolme. Kysymyksellä haluttiin tietää, mitkä ovat suurimmat haasteet luokanopettajille, joihin tarvitaan koulukuraattoripalveluita. Vastauksista nähdään myös, mitkä ovat suurimmat haasteet tällä hetkellä Kokkolan kaupungin alakouluissa.

TAULUKKO 3. Luokanopettajien kääntyminen koulukuraattorien puoleen eri tilanteissa.

	Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Usein	Pääsääntöisesti	Keskisarvo
Kiusaaminen	2	6	12	7	3	3,10
Keskittymisvaikeudet	3	7	18	2	0	2,63
Tuntien häiritseminen	8	5	15	2	0	2,37
Kotiongelmat	2	6	10	7	5	3,23
Välien selvittely	3	11	10	5	1	2,67
Jatkuu seuraavalla sivulla						

Luokkaryhmien toimivuus	4	11	9	4	2	2,63
Oppilaiden tunne-elämä	0	8	14	3	5	3,17
YHTEENSÄ	22	54	88	30	16	2,83

Taulukosta 3 on nähtävissä, että mikään aihealue ei nouse yksinään vahvasti esille. Kuitenkin kiusaaminen ja kotiongelmat ovat asioita, joiden kanssa luokanopettajat tekevät kyselyn mukaan eniten yhteistyötä koulukuraattorien kanssa. Kuu-dennessa kysymyksessä ilmeni, että luokanopettajat haluaisivat jakaa koulukuraattorin kanssa työtä siten, että luokanopettajat keskittyisivät opetukseen ja oppimisen tukemiseen. Luokanopettajat haluaisivat siirtää koulukuraattorille työtehtävät, jotka keskittyvät oppilaiden ongelmiin, jotka vaikeuttavat koulunkäyntiä. Tällöin luokanopettajalle jäisi esimerkiksi enemmän aikaa tuntien suunnittelemiseen.

Koulukuraattorin tulisi jalkautua luokkiin, jotta koulun opetusryhmät ja ryhmien toiminta tulisi hänelle tutuksi. Ennaltaehkäisevän työn osuutta tulisi reilusti lisätä, nyt sen määrä on olematon.

Ylipäättään kaikissa asioissa, jotka vaikuttavat oppilaan kykyyn käydä koulua tai opiskella. Kuraattorin pitäisi olla saatavilla näiden ongelmien ilmentyessä.

Haluaisin joskus keskustella myös luokan hierarkiasta ja saada toisen ihmisen näkemys ryhmästä.

Haluaisin rajata opettajien vastuun oppilaiden opiskelun tukemiseen kun taas oppilashuollolliset asiat olisivat aina ammattilaisten.

6.4 Luokanopettajien ja koulukuraattorien välinen yhteydenpito

Opinnäytetyössä selvitettiin, miten luokanopettajien ja koulukuraattorin yhteydenpito tapahtuu (TAULUKKO 4). Miten viestintä ja tiedonsiirto toteutuu käytännössä? Asiaa haluttiin selvittää, koska koulukuraattori voi työskennellä eri kouluissa viikon aikana. Tiedonsiirto on oleellinen osa luokanopettajien ja koulukuraattorin yhteis-

työtä ja sen vuoksi heidän yhteydenpito koetaan tärkeänä osa-alueena, kun mietitään oppilaan hyvinvointia ja hänen kanssaan työskentelyä.

TAULUKKO 4. Luokanopettajien yhteydenpito koulukuraattoreihin

	Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Usein	Pääsääntöisesti	Keskisarvo
Puhelin	4	11	10	3	2	2,6
Wilma / sähköposti	1	6	6	6	11	3,67
Koulun työtilat	1	2	4	10	13	4,07
Kokous, palaverit jne.	2	5	13	5	5	3,20
Yhteensä	8	24	33	24	31	3,38

Taulukosta 4 on luettavissa, että luokanopettajat lähestyvät pääsääntöisesti koulukuraattoria koulun työtiloissa. Wilma ja sähköposti ovat myös yhteistyössä aktiivisesti käytössä. Tuloksista on nähtävissä, että puhelinta käytetään harvoin yhteydenpidon työvälineenä. Vastaajilta kysyttiin, millä muulla tavoin he pitävät yhteyttä koulukuraattoriin. Vastauksista oli luettavissa, että käytäntöjä on useita. Osa vastaajista on tyytyväisiä siihen, että he tapaavat koulukuraattoria säännöllisesti ja voivat silloin keskustella luokan tai yksittäisen oppilaan asioista. Toisaalta vastauksista on nähtävissä, että koulukuraattorit ovat liian vähän saatavilla ja tiedonkulku oli vähäistä yksittäisten oppilaiden asioiden suhteen. Tuloksista ei kuitenkaan ilmennyt muita yhteydenpitotapoja, kuin taulukossa 4 on nähtävissä. Vastauksissa kerrottiin, kuinka usein koulukuraattori on tavattavissa tai kuinka usein asioita yhdessä käsitellään.

Tapaamme joka viikko tietynä päivänä vastaanoton merkeissä.

Tänä vuonna en juuri ollenkaan. Kuraattori hakee oppilaat ja en juuri sen jälkeen näe tai kuule asiasta mitään. Tämä on muuttunut rajusti vuoden aikana.

Viime aikoina ei ole ollut tarvetta yhteistyöhön koulukuraattorin kanssa. Kokemukset ovat aikaisemmilta vuosilta. Vaikeissa tilanteissa olen kokenut koulukuraattorin tärkeäksi yhteistyökumppaniksi. Näen lähes päivittäin kuraattoria koulullamme, joten koen hänet helposti saavutettaviksi tarvittaessa.

Wilma pääsääntöisesti. Keskustelu kuraattorin kanssa ”lennossa” välitunnilla tai aamulla kuraattorin saapuessa.

6.5 Luokanopettajien näkemykset koulukuraattorin osallistumisesta koulumaailmassa

Kyselyssä selvitettiin lisäksi luokanopettajien näkemyksiä koulukuraattorin näkyvyydestä ja osallisuudesta koulumaailmassa. Missä tapahtumissa tai tilaisuuksissa koulukuraattorin läsnäolo olisi luokanopettajille tärkeää? Osallistuminen vanhempainiltoihin ja koulun yhteisöpäiviin nousivat tärkeimpinä tapahtumina esille (TAULUKKO 5). Näiden lisäksi luokanopettajat odottivat, että koulukuraattorit osallistuisivat joskus oppitunneille. Tällä tavoin koulukuraattorit saavat parhaimman näkemyksen oppilaiden yksilöllisestä toiminnasta luokkaryhmässä sekä kokonaiskuvan luokkaryhmän toimivuudesta. Koulukuraattorin läsnäolo erilaisissa koulun tapahtumissa ja tilaisuuksissa on tärkeää, jotta oppilaat ja huoltajat oppivat tuntemaan koulukuraattorin.

TAULUKKO 5. Luokanopettajien näkemykset koulukuraattorin osallistumisesta koulun tapahtumiin.

	Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Usein	Pääsääntöisesti	Keskiarvo
Koulun yhteisöpäivät	0	2	11	11	6	3,70
Vanhempainillat	0	0	10	10	10	4,00
Koulun juhlat	4	8	12	6	0	2,67
Luokkaretket	7	14	9	0	0	2,07
Välitunnit	2	5	18	5	0	2,87
Aamunavaukset	3	16	10	1	0	2,30
Oppitunnit	0	1	21	7	1	3,27
YHTEENSÄ	16	46	91	40	17	2,98

Kysymyksellä kymmenen selvitettiin luokanopettajien näkemyksiä luokanopettajien ja koulukuraattorien työn jakautumiseen ja kehittymiseen tulevaisuudessa. Vastauksissa nousi esille jo tutuksi tulleet asiat, kuten ajanpuute, resurssit ja koulukuraattorin näkyvyys kaikille oppilaille koulumaailmassa. Koulukuraattorien, luokanopettajien ja kotien yhteistyötä ja työn jakautumista pohdittiin vastauksissa paljon.

Kuraattoreilla työmäärä on usein niin suuri, ettei kuraattoria halua ”häiritä” kuin tilanteissa, joissa sen kokee välttämättömäksi. Jos kuraattorilla olisi enemmän aikaa/koulu, hän voisi olla enemmän läsnä koulun arjessa ja tehdä ennaltaehkäisevää työtä luokanopettajien työparina luokissa tmv. Nykyään kuraattori tapaa oppilaita vain oppilaan/huoltajien/opettajan pyynnöstä omassa tilassaan eikä ”vieraille” luokissa oikeastaan ollenkaan.

Kuraattorin toivoisin ottavan huolekseen ja hoitavan koulunkäyntiin liittyviä asioita. Opettaja huolehtisi opettamisesta. Koska asiat eivät ole musta-valkoisia niin yhteistyö on todella tärkeää. Luokanopettajalla pi-

täisi olla mahdollisuus jutella päivän aikana kuraattorin kanssa. Kuraattorilla voisi olla ”vastaanottoaika” opettajille oppilasasioissa.

Toivoisin, että kuraattori voisi olla enemmän koulullamme niin että lapsilla olisi mahdollisuus käydä keskustelemassa enemmän.

Vaikeissa tilanteissa kuraattori on tärkeä tuki yhteistyössä opettajan ja vanhempien kanssa. Koen, että kuraattorilta opettaja saa neuvoja, miten menetellä ja edetä toimenpiteitä vaativissa tilanteissa.

Vastaajat toivat esille työnjakoa miettiessä, että yhteistyön käytäntöjen ja toimintatapojen tulisi olla yhdessä määriteltyjä. Vastauksissa nousee esille, että koulukohdaisesti toimintatavoissa on eroavaisuuksia ja luokanopettajia mietityttä määrittelemätön työnjako. Erityisesti luokanopettajien ja koulukuraattorien työnjako kotiin tehtävään työhön herätti ajatuksia luokanopettajissa.

Opettajat saisi keskittyä opettamiseen ja ongelmatilanteissa (ns. hankalat oppilaat, kotiongelmat, kiusaamiset, välien selvittelyt) saisi jättää asioiden selvittämisen, koteihin soittelemisen kuraattorille. Ei tietenkään niin, että opettajalla ei ole mitään roolia, mutta yhteistyötä voisi tehdä tiiviimmin ja edes osan tästä työstä saisi jättää kuraattorille. Välillä tuntuu, että iltapäivät menevät siihen, että soittelet koteihin, istut oppilaiden kanssa kasvatustilanteissa ja välillä kutsut myös vanhempia niihin. Enää ei aika riitä sille tärkeälle suunnittelutyölle, joka on opettamisen kannalta välttämätöntä.

Tiivis yhteistyö on tärkeää. Yhteissuunnittelu olisi järkevää esim. luku-kausi kerrallaan.

Tällä hetkellä työnjako ok, tarvittaessa keskustelemme kuraattorin kanssa ja sovimme pelisäännöistä eli kumpi ottaa yhteyttä kotiin tarvittaessa jne.

Luokanopettajan havaitessa toistuvia ongelmia oppilaan arjessa eikä normaalikonstit enää auta, siirretään perusteellisempi analyysi kuraattorille.

6.6 Luokanopettajien muut huomiot yhteistyöstä koulukuraattorien kanssa

Kysely päätettiin kysymykseen: ”tuliko mieleesi huomioitavia asioita luokanopettajien ja koulukuraattorien yhteistyöstä?” (LIITE 1). Halusimme tällä varmistaa, että luokanopettajat saavat nostaa esille asioita ja ajatuksia, joita heräsi kyselyyn vastattaessa. Näin saimme tietoa koulun haasteista ja ongelmista, jotka eivät välttämättä nousseet esille aikaisemmissa kysymyksissä. Tarkoituksena oli löytää epäkohdat, jotka ovat tärkeitä luokanopettajien ja koulukuraattorien yhteistyön kehittämisessä.

Kunpa osaisimme toimia yhdessä eikä vaan rinnatusten.

Koulukuraattorin on tärkeä olla osa koulun henkilökuntaa ja niin että oppilaat tuntevat hänet.

Tunteja on varattu liian vähän kouluamme kohden. Tukea tarvitsevia oppilaita on enemmän, mihin kuraattorin aika riittää. Myös keskusteluun kahden kesken opettajan ja kuraattorin kesken voisi olla enemmän aikaa.

Kuraattorin työ koulussa on äärimmäisen tärkeää ja toivoisin, että kuraattori olisi päivittäin paikalla, jotta asioihin voitaisiin reagoida nopeasti. Kuraattoriyhteistyö on sujunut hyvin. Mutta kuraattorin resurssit ovat liian vähäiset. Kuraattoreita tarvittaisiin enemmän, jotta he joutaisivat olla kouluyhteisössä esim. joka toinen viikko. Oppilaat oppisivat myös käyttämään kuraattoripalveluja ja voisivat hakeutua sinne itsestä.

Vastauksista on nähtävissä, että koulukuraattorien määrä suhteessa tarpeeseen on riittämätön Kokkolan kaupungin alueella. Kaikkialla koulukuraattori ei ehdi työskentelemään viikoittain, jolloin työskentely on koulukohtaisesti vähäistä. Koulukuraattorin työ koetaan tärkeäksi, minkä vuoksi resursseja haluttaisiin lisätä. Tällöin luokanopettajat voisivat keskittyä paremmin pedagogiikkaan ja opetuksen suunnitteluun. Vastaajat halusivat tähän rinnalle koulukuraattorin, joka yhteistyössä luokanopettajan kanssa keskittyisi oppilaiden hyvinvointiin ja haasteiden ratkaisemiseen. Ihannetilanne olisi, jos koulukuraattorien resurssit olisivat niin hyvät, että työ voitaisiin pääsääntöisesti suunnata ennaltaehkäisevään työhön.

7 YHTEENVETO

Tutkimuskysymykset olivat: Miten luokanopettajien ja koulukuraattoreiden yhteistyö toimii tällä hetkellä? Miten luokanopettajien mielestä heidän ja koulukuraattorien yhteistyön toimivuutta voitaisiin lisätä? Vastausprosentti jäi opinnäytetyön kyselyssä alhaiseksi. Tuloksia ei voida verrata luokka-asteittain, mikä oli alkuperäinen suunnitelma, joten ikäryhmiin kohdistuvia haasteita ei voitu nostaa esille tuloksissa. Tuloksia voidaan tarkastella Kokkolan kaupungin alakoulujen yhtenäisenä kokonaisuutena.

Tiedossamme ei kuitenkaan ole vastaavanlaista töitä, johon tuloksia voitaisiin verrata. Jos kyselymme uusittaisiin Kokkolan kaupungin alakouluissa esimerkiksi joka toinen vuosi, saataisiin luotettavaa tietoa, jota voitaisiin verrata keskenään. Tämän tyyllisellä kyselyllä voitaisiin selvittää, onko yhteistyö ajan saatossa parantunut vai heikentynyt. Tuloksia olisi hyvä verrata myös koulukuraattorien näkökulmasta, jolloin kyselyä hiukan muuttamalla voitaisiin yhteistyön toimivuutta selvittää koulukuraattoreille osoitetulla kyselyllä.

Kokkolan kaupungin luokanopettajien ja koulukuraattorien yhteistyö toimii hyvin annettujen resurssien puitteissa, mikä on nähtävissä opinnäytetyön tuloksissa. Luokanopettajat kokivat koulukuraattorin kanssa tehdyn yhteistyön tärkeäksi ja näkivät työkentällään, että koulukuraattoreita tulisi olla enemmän Kokkolan kaupungin alakouluissa. Koulukuraattorin työ painottuu korjaavaan työhön, mutta lisäresurssien myötä työ voisi toimia enemmän ennaltaehkäisevänä työnä, joka parantaisi oppilaiden hyvinvointia, elämönhallintaa ja tukisi oppilaan tasapainoista kasvua. Lisäresurssit mahdollistaisivat varhaisen tuen ja vähentäisivät ongelmien kasaantumista. Tämä voisi vähentää pitkällä tähtäimellä myös lastensuojelutyön tarvetta sekä parhaimmillaan parantaisi yksittäisten oppilaiden kotiooloja.

Huolestuttavaa tuloksissa oli, että koulukuraattori ei ollut aina fyysisesti saatavilla. Useat luokanopettajat kokivat koulukuraattorin olevan näkymätön oppilaille, koska koulukuraattorit eivät ole koulukohtaisia. Luokanopettajat kaipasivat lisäksi yhteistyöhön lisäresursseja, jolloin toiminta olisi suunnitelmallisempaa ja yhteistyön työ-

jako olisi selkeämpää. Luokanopettajat tiedostivat hyvin, minkä vuoksi koulukuraattorin työ on tärkeää ja miten heidän työtehtävänsä tukevat toisiaan. Työtehtävät ja yhteistyö tulisi huomioida jo opetuksen suunnitteluvaiheessa ja miettiessä lukuvuosisuunnitelmaa. Olisi tärkeää saada rakennettua yhteiset tavoitteet ja toimintamallit luokanopettajille ja koulukuraattoreille, jotta toiminta olisi mahdollisimman yhtenäistä ja tavoitteellista.

Jokaisen tulisi tuntea koulukuraattori nimeltä ja kasvoilta, jolloin saataisiin luotua ensimmäinen askel luottamussuhteen syntymiseen. Yhteistyö oppilaiden ja huoltajien kanssa on helpompaa ja luontevampaa, kun yhteistyö aloitetaan heti koulun alkuvaiheessa ennen mahdollisia haasteita ja ongelmia. Koulukuraattori on jokaiselta oppilasta varten, ja on tärkeää madaltaa oppilaiden kynnyistä kohdata koulukuraattori pienissäkin elämän haasteissa. Olisi tärkeää, että luokanopettajan ja koulukuraattorin yhteistyöstä ja toimintatavoista voisi sopia Kokkolan kaupungin opetussuunnitelmassa, jolloin se olisi yhtenäinen kaikille. Suunnitelmassa voitaisiin huomioida esimerkiksi säännölliset tapaamiset koulukuraattoreille ja luokanopettajille, jolloin he voisivat keskustella rauhassa oppilaisiin tai luokkayhteisöön liittyvistä asioista. Rauhallinen keskustelu mahdollistaisi myös oppilaiden paremman yksilösuojan, koska luokanopettajien ja koulukuraattorien ei tarvitsisi vaihtaa kuulumisia esimerkiksi koulun käytävillä tai opettajanhuoneessa.

Yhtenä kehittämismahdollisuutena koulukuraattorin ja luokanopettajien yhteistyön parantamiseksi olisi koulusosionomien palkkaaminen Kokkolan alakouluihin. Koulusosionomit voisivat työskennellä koulukuraattorien ja luokanopettajien kanssa yhteistyössä, työkuvanaan ennaltaehkäisevä työ. Koulusosionomin työpanoksesta alakouluissa oli tehty lähiaikoina muutamia opinnäytetöitä ammattikorkeakouluissa, joista kerrottiin aikaisemmin muiden tutkimustulosten kohdalla. Kyseistä opinnäytetyöhanketta ei ole tehty Centria ammattikorkeakoulussa, joten tämä voisi toimia tulevaisuudessa hyvänä opinnäytetyön aiheena Kokkolan alueella. Huomioitavaa tutkimuksessa olisi, että Kokkolan alakoulujen koulukuraattorit ovat ammatiltaan sosionomeja. Parantaisiko koulusosionomien nimikkeellä olevan työntekijän palkkaaminen koulukuraattorin työpariksi koulun ennaltaehkäisevän työn toteutumiseen. Vai riittäisikö koulukuraattorien määrän lisääminen alueella?

Jatkotutkimuksia ja opinnäytetyön aiheita ajateltaessa tuli esille, että emme tiedä tarpeeksi, miten yhteistyö toimii lukuvuosisuunnitelmia miettiessä ja voivatko koulukuraattorit osallistua suunnitelmien laadintaan. Yhteistyöhön tulisi laatia valtakunnalliset kriteerit, joiden pohjalta kaupungit rakentaisivat omat opetussuunnitelmansa huomioiden luokanopettajien ja koulukuraattorien yhteistyön. Voitaisiin kysyä, kuinka paljon henkilökemiat vaikuttavat yhteistyön toimivuuteen. Henkilökemioiden vaikutuksesta koulukuratiivisen työn asemaan ja merkitykseen voitaisiin tehdä kokonaan oma opinnäytetyö.

Yhtenä jatkotutkimuksena voitaisiin Kokkolassa tutkia monikulttuurisia haasteita koulumaailmassa. Kokkolan kaupungin kaksikielisyys tuo jo mukanaan haasteita, ja lisäksi tulee huomioida muut kulttuurit Kokkolan alueella. Opinnäytetyössä monikulttuurisuus olisi voitu nostaa esille kyselylomakkeessa yhdeksi luokanopettajien ja koulukuraattorien yhteiseksi haasteeksi, mutta se on jätetty tiedostetusti pois. Opinnäytetyön ajatuksena oli, että monikulttuurisuus on voimavara, eikä sitä tule ajatella ensisijaisesti haasteena. Ajatusta tukevat opinnäytetyön tulokset, koska kukaan vastaajista ei nostanut monikulttuurisuutta vapaamuotoisissa kysymyksissä esille.

Opinnäytetyö nosti esille myös kysymyksiä siitä, tuntevatko oppilaat koulunsa kuraattorin ja miten he kokevat kuraattorin kanssa työskentelyn. Työskentelevätkö oppilaat mielellään heidän kanssaan tai onko kuraattoripalveluilla oppilasmaailmassa negatiivinen leima? Ajatuksena heräsi kysymys: päästäänkö kuraattorin puheille vai joudutaanko sinne? Oppilaiden asenteita ja kokemuksia olisi mielenkiintoista tutkia ja olisi hienoa nähdä, miten asenteet ja kokemukset eroavat luokanopettajien asenteista ja kokemuksista.

Koulukuraattorien määrää suhteessa oppilasmäärään ei ole määritelty laissa, minä vuoksi asiaa tulisi viedä eteenpäin. Koulukuratiivisen työn tulisi olla taattu kaikille oppilaille, koska sen ennaltaehkäisevä työ kantaisi tulosta pitkälle yhteiskunnassa. Miksi on luotu näin hyvä työkenttä ja ammatti, jos työlle ei anneta riittäviä resursseja. Koulukuraattorin työ kuuluisi painottua ennaltaehkäisevään työhön.

Opinnäytetyö lähetetään sähköpostin avulla Kokkolan kaupungin opetus- ja kasvatustalautakunnalle, sivistystoimen kehittämispäällikkö Mika Sarkkiselle, vastaavalle koulukuraattorille Sanna Sarkkinen-Vuoriselle sekä Kokkolan kaupungin alakoulujen rehtoreille. Saatekirjeessä (LIITE 3) toivomme heitä lähettämään opinnäytetyön kaikille, jotka heidän mielestään voisivat hyötyä opinnäytetyön tuloksista. Toivomme, että opinnäytetyö herättäisi keskustelua koulukohtaisesti, jotta luokanopettajien ja koulukuraattorien yhteistyö kehittyisi entisestään ja yhteistyön arvostaminen lisääntyisi. Yhteiskunnallisesti on toivottavaa, että koulukuraattorin näkyvyys lisääntyisi paikallisesti ja yhteiskunnallisesti. Kuraattorien työn ja sen arvostuksen tulisi näkyä enemmän esimerkiksi mediassa ja yleisessä keskustelussa. Työtä tehdessä kiinnitimme huomiota siihen, että koulukuraattorin työstä on vähän tietoa saatavilla. Tämä selittää yhdellä tavalla työn tuntemattomuutta.

8 POHDINTA

Opinnäytetyön tekovaiheet kestivät kauemmin kuin ajattelimme. Matkaan on mah- tunut paljon mutkia ja kuoppia sekä odottamista ja epävarmuudessa elämistä. En- simmäisenä ajatuksena on herännyt, että työnteon hitaus on heikentänyt opinnäy- tetyön tasoa, mutta olemme kuitenkin tulleet toisiin ajatuksiin: työ on kypsynyt ja ajatuksia on mietitty syvällisesti, mikä on vain parantanut työn arvoa ja laadukkuut- ta. Valinta tehdä opinnäytetyö parina oli meille paras vaihtoehto, koska ajatukset ja pohdinnat on käyty läpi. Olemme vaatineet toisiltamme vankat perustelut ajatuksil- lemme. Tällöin teksti ei ole yksi ja ainoa totuus, vaan tarkasti valittu ja mietitty ko- konaisuus laajalta katsannolta. Taukokeskustelut ja mielipiteiden vaihtamiset ovat tarjonneet parhaimman oppimisen ja uskomme, ettei oppimisen syvyys näy koko- naisuudessaan opinnäytetyössä.

Opinnäytetyön teko lisäsi ymmärrystämme yhteistyön toimivuuden tärkeydestä, koska työvaiheissa olemme nähneet molempien huonot ja hyvät päivät ja puolet. Olemme vuorotellen joustaneet aikatauluissa, kuunnelleet toistemme iloja ja mur- heita sekä olemme kasvattaneet sosiaalialan ammattitaitoa. Osaamme jo pienistä eleistä tulkita toisen mielialaa ja ajatuksia, mikä on helpottanut työn etenemistä. Puheen ja kuuntelemisen tärkeys nousi esille jokaisessa työvaiheessa. Yhteistyön toimivuutta lisäsi varmasti taitomme toimia yhteistyössä toisen kanssa tasavertai- sesti, koska luonteeltamme olemme molemmat joustavia. Kummallakaan ei ole ollut tarvetta johtaa yksin prosessia eteenpäin.

Opinnäytetyö kattaa yleiset opinnäytetyön vaatimukset, ja työssä on huomioitu sosionomin kompetenssit. Eettinen osaaminen näkyy esimerkiksi siinä, että opin- näytetyössä on huomioitu ihmisten anonyymiys ja työn luotettavuus. Tietoperus- tasta löytyy koulukuraattorien ja luokanopettajien salassapitovelvollisuuteen liitty- vät määritteet, jotka ovat yksi osa koulun eettisyyttä. Opinnäytetyö rakennettiin siten, ettei ketään koulukuraattoria tai luokanopettajaa voitu tunnistaa, mikä on yksi tärkeä osa eettistä osaamista sosiaalityössä. Meidän tulee osata huomioida yksilöiden ainutkertaisuus alallamme. Tulee huomioida, että tiedon tulee jäädä sanattomaksi yhteisössä, mutta tietoa tulee osata käyttää yksilötyössä.

Opinnäytetyön aikana olemme keskustelleet omista ihmiskäsityksistä ja koulun arvomaailmasta, miten me itse näemme koulumaailman kokonaisuuden, mutta miten joku toinen voi nähdä asian täysin eri tavalla. Tuloksissa halusimme tuoda esille, miten yhteistyösuhdetta voitaisiin parantaa ja miten ammatillista vuorovaikutusta voitaisiin lisätä luokanopettajien ja koulukuraattorien välillä. Ymmärrämme, miten sosionomin kompetensseja sovelletaan koulukuraattoriin ja mitä vahvuuksia meillä on kyseiselle alalle. Sosiaalialalla opetetaan näkemään asiat useasta eri näkökulmasta, mitä juuri koulukuraattorilta vaaditaan. Kuraattorin tulee ymmärtää opettajan näkemys tilanteesta, mutta tarvittaessa hänen tulee puolustaa oppilaan näkemystä ja tilannetta.

Koulumaailman palvelujärjestelmän laajuuden ymmärtäminen parantui huomattavasti työmme avulla. Työssämme ei tuoda julki, miten palvelujärjestelmä toimii muualla maailmassa, mutta olemme keskustelleet asiasta paljon. Onko Suomen järjestelmä ainoa ja oikea, vai voisimmeko ottaa lisäoppia muualta maailmasta. Hyvinvointi- ja palvelujärjestelmämme on arvostettu maailmalla, mutta aina tulee muistaa jatkuva kehitys. Palvelujärjestelmä on laaja kokonaisuus, joka on pirstaloitunut yhteiskuntaamme. Ammattiosaaminen paikallisesti ei välttämättä ole koko Suomen osaamista. Moniammatillisen työryhmän tulisi toimia hyvässä yhteistyössä, eikä eri ammattialojen osaajien tulisi kilpailla toistensa kanssa. Jokaisen ammattialan työntekijällä tulisi olla oma ammattilypeys ja luottamus oman alan osaamiseen, jotta uskalletaisiin tuoda oma työpanos moniammatilliseen työryhmään.

Onnistuimme lähteiden valinnassa, koska käytimme pääsääntöisesti tuoreita ja uusia teoksia. Kirjalliset ohjeet eivät aina tarjonneet tarkkaa ohjeistusta, jota olimme joissakin kohdissa kaivanneet. Viimeistellyllä ulkoasulla haluamme painottaa työmme tärkeyttä. Työn ulkoasua tärkeämpää on kuitenkin työn sisältö sekä meille tarjoama oppimiskokemus ja kehittyminen sosiaalialan ammattilaisena.

Saatesanoiksi haluaisimme lopuksi nostaa esille koulukuratiivisen työn tärkeyden, arvokkuuden ja merkityksen suomalaisessa yhteiskunnassa. Jokaisen tulisi muistaa, että pienet hyvät teot ja varhainen tuki tuovat mukanaan parhaimman mahdollisen tuloksen elämässä. Tämän vuoksi olisi tärkeää, että luokanopettajat ja koulu-

kuraattorit voisivat työskennellä rinnatusten ja hyvässä yhteistyössä, luoden parhaan mahdollisen pohjan oppilaiden oppimiseen ja elämän ilolle.

”Kysy, niin saat uuden kysymyksen.
Vastaa, ja taas eteesi tulee kysymys.

Juna pysyy liikkellä,
kaikki tärkeä tapahtuu
matkalla tai asemalla.” (Wallin, 163.)

LÄHTEET

- Aho, M., Heinonen, J., Korhonen, M. & Rönkkö, M. 2014. Koulusosionomin työnmallintaminen Kirkkonsalmen alakoulussa. Pdf-tiedosto. Saatavissa: <http://www.theseus.fi/xmlui/bitstream/handle/10024/84092/Koulusosionomi%20Kirkkonsalmen%20alakoululla.pdf?sequence=1>. Luettu 19.10.2015
- Aira, A. 2012. Toimiva yhteistyö. Työelämän vuorovaikutussuhteet, tiimit ja verkostot. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.
- Gustafsson, L. 2009. Elevhälsa börjar i klassrummet. Poland: Pozkal.
- Hakala, J. 2015. Toimivan tutkimusmenetelmän löytäminen. Teoksessa R. Valli & R. Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1 – Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 4., uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 14–26.
- Hannula, M. 2014. Koulukuraattoreiden kokemuksia varhaisen tuen toteuttamisesta koulun arjessa. Pdf-tiedosto. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/73559/Jarvenpaa_Hannula_Merja_2014.pdf?sequence=1. Luettu 19.10.2015
- Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. 7. uudistettu painos. Helsinki: Edita Prima.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Huhtanen, K. 2007. Kun huoli herää. Varhainen puuttuminen koulussa. Juva: WS Bookwell Oy.
- Imsen, G. 2005. Elevens värld. Introduktion till pedagogisk psykologi. Denmark: Narayana Press.
- Isoherranen, K. 2008. Yhteistyön uusi haaste – moniammatillinen yhteistyö. Teoksessa K. Isoherranen, L. Rekola & R. Nurminen (toim.) Enemmän yhdessä - moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy, 26–47.
- Jantunen, T. & Haapaniemi, R. 2013. Iloa kouluun. Avaimia kouluviihtyvyyteen. Juva: Bookwell Oy.
- Jokela, M. & Kaksonen, N. 2014. Koulusosionomin työnkuvan kehittäminen Kymenlaaksossa. Pdf-tiedosto. Saatavissa: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/76254/Koulusosionomin%20tyonkuvan%20kehittaminen%20Kymintehtaan%20koulussa.pdf?sequence=1>. Luettu 19.10.2015

Karhuniemi, T. 2013. Yhteistyön muodot ja viestinnän välineet. Teoksessa A-L. Lämsä (toim.) Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Juva: Bookwell Oy, 105–131.

Koivisto, L-M. 2014. Kuraattorin haastattelu 11.4.2014. Hollihaan koulu. Kokkola.

Kokkolan kaupungin suomenkielinen opetussuunnitelma. 2011. Pdf-tiedosto. Saatavissa:
http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:LpGjCNzaYhIJ:https://www.kokkola.fi/palvelut/opetus_ja_kasvatus/perusopetus/opetussuunnitelmat/fi_FI/opetussuunnitelma/files/86046659217213723/default/Kokkolan_perusopetuksen_opetussuunnitelma_2011_4.pdf+&cd=1&hl=en&ct=clnk&gl=fi. Luettu: 28.5.2015.

Korpela, N. 2012. Onhan meillä se koulukuraattori tekemässä sitä oppilashuoltoa. Teoksessa M. Strömberg-Jakka ja T. Karttunen (toim.) Sosiaalityön haasteet – Tukea ammattilaisten arkeen. Jyväskylä: PS-Kustannus, 274–294.

Käpykangas, M. 2014. Suomuja silmiltä – Yhteisöllinen näkökulma pedagogiseen hyvinvointiin ja oppilashuoltotyön keinoihin sen lisääjänä. Pdf-tiedosto. Saatavissa:
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/76942/kapykangas_mari.pdf?sequence=1. Luettu 28.5.2015.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 22.9.2000/812

Lämsä, A-L. 2013. Mistä kasvatuskumppanuudessa on kyse? Teoksessa A-L. Lämsä (toim.) Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Juva: Bookwell Oy, 49–68.

Mahkonen, S. 2014. Uusi Oppilashuoltolaki työvälineenä. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Metsämuuronen, J. 2006. Metodologian perusteet ihmistieteissä. Teoksessa J. Metsämuuronen (toim.) Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Helsinki: International Methelp Ky. 16–77.

Nevalainen, M. 2012. Kelpaako enää kukaan? Apu. Www-dokumentti. Saatavissa:
<http://www.apu.fi/artikkeli/kelpaako-ena-kukaan>. Luettu 27.11.2015

Opettajienkouluttajien yhteistyöverkosto eNORSSI. N.d. Oppilashuolto: koulun sosiaalityö. Www-dokumentti. Saatavissa:
<http://www.enorssi.fi/opetus/oppilashuolto/oppilashuolto-koulun-sosiaalityo>. Luettu 19.10.2015.

Opetus ja kasvatus, 2015. Www-dokumentti. Saatavissa:
http://www.kokkola.fi/palvelut/opetus_ja_kasvatus/fi_FI/opetus_ja_kasvatus/. Luettu: 25.5.2015.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. N.d. Perusopetuksella rakennetaan koulutuksellista tasa-arvoa ja perusturvaa. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/perusopetus/?lang=fi>. Luettu 21.7.2015.

Oppilaan tuen ja oppilashuollon käsikirja 2012. Pdf-tiedosto. Saatavissa: http://www.e-julkaisu.fi/kokkola/oppilaan_tuen_ja_oppilashuollon_kasikirja/2012/. Luettu 26.5.2015

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013.

Pahkinen, E. 2012. Kyselytutkimusten otantamenetelmät ja aineistoanalyysi. Jyväskylä: Jyväskylän University Printing House.

Perusopetuslaki 21.8.1998/628.

Pulkkinen, L. & Launonen, L. 2005. Eheytetty koulupäivä. Lapsilähtöinen näkökulma koulupäivän uudistamiseen. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Poutala, M. 2010. Opettajan valta ja vastuu. Jyväskylä: PS-kustannus.

Sarkkinen, M. Kehittämispäällikön haastattelu 13.2.2014. Kokkolan sivistyskeskus. Kokkola.

Suhonen, A. 2009. Koulun sosiaalityön asiakastiedot sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmässä. Hämeenlinna: Sosiaalikehitys Oy.

Tynkkynen-Hieta, T. 2013. Varsinkin ekaluokkalainen tarvitsee paljon tukea. Iisalmen sanomat 6.10.2013, 8

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2014. Www-sivusto. Saatavissa: <http://www.ammattinetti.fi/ammattit/detail/>. Luettu 26.5.2015.

Valli, R. 2015a. Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. 2., uudistettu painos. Juva: Bookwell Oy

Valli, R. 2015b. Paperinen kyselylomake. Teoksessa R.Valli & R. Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1 – Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 4., uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 84–108.

Valli, R. & Perkkilä, P. 2015. Nettikyselyt ja sosiaalinen media aineistonkeruussa. Teoksessa R. Valli & R. Aaltola (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1 – Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 4., uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus, 109–120.

Wallin, A. 2011. Sosiaalityö koulussa. Avaimia hyvinvointiin. Tallinna: Tallinna Raamatutrükikoda.

Luokanopettajien ja koulukuraattorien yhteistyö

Toivomme ystävällisesti Sinun vastaavan asteikkokysymyksissä rastilla parhaiten kuvaamalla tavalla ja vapaamuotoisissa kysymyksissä monisanaisesti. Kiitoksia vastauksesta ja ajastasi.

1. Minkä luokka-asteen opettaja olet? _____

2. Työurasi pituus vuosina?

0-10 11-20 21-30 31-40 41-50

3. Kuinka nopeasti odotan koulukuraattori reagoivan seuraavissa tilanteissa yhteydenpitosi jälkeen?

	heti	1-2 pv	viikko	1 kk	3 kk
Kiusaaminen					
Keskittymisvaikeudet					
Tuntien häiritsemisen					
Kotiongelmät					
Välien selvittely					
Luokkaryhmän toimivuus					
Oppilaiden tunne-elämä					

4. Missä asioissa haluaisit tulevaisuudessa saada nopeammin apua koulukuraattorilta? Missä vaiheessa asiat siirtyvät mielestä opettajalta koulukuraattorille?

5. Kuinka usein työskentelet koulukuraattorin kanssa yhteistyössä seuraavissa tilanteissa?

	Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Usein	Pääsääntöisesti
Kiusaaminen					
Keskittymisvaikeudet					
Tuntien häiritseminen					
Kotiongelmät					
Välien selvittely					
Luokkaryhmän toimivuus					
Oppilaiden tunne-elämä					

6. Missä muissa asioissa haluaisit kääntyä koulukuraattorin puoleen?

7. Miten pidät yhteyttä koulukuraattoriin?

	Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Usein	Pääsääntöisesti
Puhelin					
Wilma / sähköposti					
Koulun työtilat					
Kokous, palaverit jne.					

8. Millä muulla tavoin pidät yhteyttä koulukuraattoriin? Kuinka usein?

9. Mihin seuraaviin asioihin mielestäsi koulukuraattorin kuuluisi osallistua?

	Ei koskaan	Harvoin	Joskus	Usein	Pääsääntöisesti
Koulun yhteisöpäivät					
Vanhempainillat					
Koulun juhlat					
Koulun retket					
Välitunnit					
Aamunavaukset					
Oppitunnit					

10. Miten toivoisit luokanopettajien ja koulukuraattorin työn jakautuvan ja kehittävän?

11. Tuliko mieleesi muita huomioitavia asioita luokanopettajien ja koulukuraattorin yhteistyöstä?

Hei

Olemme kaksi sosionomiopiskelijaa Centrian ammattikorkeakoulusta. Pyrimme selvittämään opinnäytetyöllämme luokanopettajien ja koulukuraattorien välistä yhteistyötä Kokkolan alakouluissa. Opinnäytetyön tilaajana toimii Kokkolan sivistystoimi. Olemme valinneet otokseen Kokkolan alakoulujen toisen, neljännen ja kuudennen luokan opettajat.

Toivomme sinun käyttävän hetken ajastasi kyselyyn. Kyselyn löydät sähköpostin lopuosasta sähköisenä linkkinä. Jos sinulla on kysyttävää kyselylomakkeesta tai asiaan liittyen, voit halutessasi ottaa meihin yhteyttä. Kiitoksia ajastanne jo etukäteen!

Ystävällisin terveisin,

Sosionomiopiskelijat Anu Ojatalo ja Kaisa Anttiroiko
sekä kehittämisspäällikkö Mika Sarkkinen

Anu: 044 34 88 988, anu.ojatalo@cou.fi

Kaisa: 044 067 5140, kaisa.anttiroiko@cou.fi

Hei,

Olemme kaksi sosionomiopiskelijaa Centrian ammattikorkeakoulusta, sosiaalialan koulutusohjelmasta. Olemme tehneet opinnäytetyön Kokkolan sivistystoimelle aiheena: KUNPA OSAISIMME TOIMIA YHDESSÄ, EIKÄ VAIN RINNATUSTEN – Luokanopettajien ja koulukuraattorien välinen yhteistyö Kokkolan alakouluissa. Opinnäytetyö pohjautui kyselyyn, joka on lähetetty kaikille Kokkolan alakoulujen 2.-, 4.- ja 6.luokan opettajille keväällä 2015, koskien heidän yhteistyötä koulukuraattoreiden kanssa. Opinnäytetyöllä selvitettiin yhteistyön toimivuutta ja tulevaisuuden ajatuksia yhteistyön parantamiseksi.

Lähestymme alan ammattilaisia tällä sähköpostilla, koska aiheemme on mielestämme ajankohtainen ja haluamme tuoda koulukuraattorin työtä näkyvämmäksi. Tällä mahdollistetaan opinnäytetyön tuloksiin tutustumisen mahdollisimman monelle työntekijälle. Lähetämme valmiin opinnäytetyön sähköpostin liitteenä, jotta tavoittaisimme mahdollisimman monen ammattilaisen koulumaailmasta. Toivomme tuloksien avulla kiinnostettävän huomiota luokanopettajien ja koulukuraattorien yhteistyöhön. Toivottavasti aiheemme herättää keskustelua koulumaailman ammattilaisten kesken.

Toivomme, että lähettäisitte tämän sähköpostin kaikille, jotka teidän mielestä voisi hyötyä opinnäytetyön tuloksista.

Ystävällisin terveisin,

Anttiroiko Kaisa ja Ojatalo Anu
Sosionomiopiskelijat
Centrian ammattikorkeakoulu